

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közlevéltár (városház,
földszint 7. sz. lde küldendők
a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. lde küldendők
az előfizetési díjak és hirde-
tések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Polgármesteri jelentés 1907. évről.

Bemutattott Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1908. évi október hóban tartott közgyűlésén.

(Folytatás.)

Debreczen város gyári és nagyipari élete 1907-ben.

Vas- és fémipar. A debreczeni *Vasöntöde* és géplakatoság öntvényekből, kisebb ipari- és gazdasági gépekből évente 80,000 korona értékben termel. Specialitásai: szivattyúk és borsajtók. Egy darab 6. HP. motort és 5 vasesztergát, 1 gyalupadot, 1 szélgépet, 1 öntvénytisztító gépet, 1 keftős széndobot, 1 lemezajtót, 2 furógépet használ. Alkalmazottainak száma 32 férfi munkás.

Vas- és rézbutorgyár r.-t. Vas és rézbutorokat állít elő 100,000 kor. értékben, dolgozik 23 férfi munkással.

A *Gebauer-féle ércokporsó-gyár.* Évente 300,000 korona értéket termel és 36 férfi munkást foglalkoztat.

A *Veréb Lajos-féle zár-gyár* közönséges ajtózárból 9—10,000 korona értéket termel. Műhelyében 2. HP gázmotort használ és 5—6 munkást foglalkoztat. A vállalat ez évben a lakatos-sztrájk miatt többször szünetelt.

A *Neubauer-féle sodrony-gyár* kerítéseket, ágybetéteket, kocsikulcsokat stb. évi 25,000 korona értékben állít elő. A műhelyben egy 4. HP benzínmotor van használatban és 7 munkás dolgozik.

Debreczen sz. kir. város göztéglagyára 112,000 kor. évi termeléssel, 48 férfi és 32 női munkást foglalkoztat.

Horváth János téglagyára 120,000 kor. termeléssel, 75 férfi és 20 női munkással.

Szikszay Lajos téglagyára 42,000 kor. és 35 munkás.

Tóth István és Tsai „ 40—60,000 kor. és 70 „

Balogh és Vértessy „ 30,000 kor. és 70 munkás.

Horváth János faáru telepe 250—300,000 kor. forgalmat csinál és 26 munkást foglalkoztat.

Faipar r.-t. Üzemét ezen év december havában kezdte meg, így üzeme kialakult képet nem adhat. Aprózott fán kívül különböző esztergályozott munkákat fog árulni.

Kocsigyártóink közül *Riesz Henrik* telepe virágzik.

Harsányi István asztalos üzlete és parkett-gyára, mely 110,000 kor. értékben termel, 20—40 munkással.

Svarcz Vilmos butor-gyáros 90,000 kor. termeléssel, 20—30 munkással.

Butorgyárt tart üzemben *Killer Ede*, nagyobb asztalosok *Vojta Géza* és *Náday Rezső*.

Esztergályosok közül kiemelem *K. Tóth Sámuel*t.

A *kádármesterek* közül nagy keresletnek örvend báró *Györffy Miklós*.

Szalagszövőgyár. Köper szalagot gyárt 170,000 korona értékben 12 férfi és 24 nőmunkással. Üzlettermelése kedvező.

Svarcz Ármin paszománt-, gombkötő- és harisnyakötőgyára 50,000 kor. értékben termel 4 férfi és 17 nőmunkással. Nevezetes *Benyáts Emil* harisnyagyára.

Halászhálókat készít és külföldre szállít jó üzemben *Hirschfeld Ármin*.

Malomipar.

Debreczeni *István* malom 12.000,000 kor. értékben termel, egy 1000 H. P. gőzgépet, 3 H. P. elektromótort használ, 134 munkással és 44 napszámossal.

Erzsébet gőzmalom 900,000 kor. értéket termel, 19 munkással.

Hentesáru-iparvállalatok. Debreczeni *Lajos*, *Szabó Mihály* debreczeni hentesek.

Vidoni Testvérek szalámiagyára. Üzeme az elmúlt évben nem volt kielégítő. Mintegy 1200 mm. szalámit készítették 300,000 korona értékben. Üzemét egy drb 8 lóerejű géppel látja el. Munkásainak száma 45. Áruinak legnagyobb részét Ausztriában helyezi el.

Ecetgyártás.

Schönfeld Fülöp utódai 28,000 kor. termeléssel; továbbá *Gyuresány Béla*.

Szikvizgyárak.

Szilinka István 50,000 kor. termeléssel.

Szabó Kálmán 24,000 „ „

Adria halkonzervgyár. Termelése 350,000 korona. A gyárban 40 férfi és 80 nőmunkás dolgozik. Füstölt árukat és csemege heringet, marinált heringet szállít Ausztriába, Galicziába, Bukovinába stb.

Szappangyárak.

Békéssy Rózsa és Tsa debreczeni gyára. 500,000 kor. értékben, 18 munkással.

Első debreczeni szappangyárosok társ. 300,000 kor. értékű termeléssel és 6 munkással.

Villamos telep. A városé, most van berendezés alatt.

Kefegyárak. *Stern József* és Testvére részvénytársasággá fejlődött gyára, egy 100 H. P. gőzgéppel és 2 kazánal, mintegy 500 munkást foglalkoztat. Kefe, meszelő és ecsetárukat mind az öt világrészbe kivitelezi.

Falk Ármin és *Tsa* 120 H. P. gőzgéppel és 577 munkással és egy millió korona értékű meszelő, ecset és kefeárukat termel.

Fésűgyár. *Dömsödy* és *Tsa*, fésűket és kaszakötököket gyárt. Egy gázmotorral és 10—12 munkással dolgozik és mintegy 40—50,000 korona értékűt termel.

Könyvnyomdák. A városi nyomda (lásd a városi nyomdánál) 72 munkással.

Könyvkötészet. *Dávidházy Kálmán* és *Tsa* 150,000 korona forgalommal, 76 munkással.

Orgona és hangszer. *Kerékgyártó István* jelentős forgalmat csinál.

Mindezekből látható, hogy városunkban a nagyobb ipari vállalatok virágznak és ha meg volna a töképezenek vállalkozási kedve, akkor szép eredményt lehetne elérni. A város a gyáraknak és nagyobb ipari vállalatoknak igyekszik a szokásos kedvezményeket megadni, mert tudja a mezőgazdaság mellett az ipari és kereskedelmi érdekeket is védelmezni és támogatni kell.

Állami segítyezésben részesültek városunkban *Tanczer György* hangszerkészítő 1500 kor. értékű szerszámmal.
Gajdosch Dezső játéktárgy 350 kor. ért. szerszámmal.
Aszmann Ferenc kereskedő 4400 kor. segítyllyel házi ipari célokra, de nem vette igénybe.

A debreczeni *ipartestület* tagjainak száma 1962. A tagsági járulék 2—20 kor. Bevétele 17,211 kor. 63 f., kiadása 16,033·19 kor. Tiszta vagyona 8661 kor. 10 f., jótékony alapja 4021 kor. 48 f. Belajstromoztatott 2717 segéd, 1599 tanonc; előjárósági ülés volt 16; elintézték 340 ügyet, békéltetési uton elintézve 475 ügy.

Örömmel jelentem, hogy iparosaink a kereskedelmi és iparkamara szabadalmi kiállításán szép munkákkal vettek részt. A debreczeni kiállítók voltak:

Beke László gyümölcszállító ládával.

Györfly Aladár gyujtódobozzal.

Jékei Balogh Julia gombokkal.

Killer Ede ebédlőasztallal.

Kiss János ágyvasalással.

Nagy Lajos zárrakkal.

Parsch Gyula gyorsfűtő készülék.

Pollák Samu biztosíték villamvilágításhoz.

Preisler Mór borsajtó.

Simon István számoló eszköz.

Szabó József gyorsan száradó festékminták.

Szekeres András ágyvasalás.

Szenes János bajszvédő.

Széki Ákos önműködő fagyjelző készülék.

Veréb István sugárpermetező.

A pécsi országos kiállításán városunkból kiállítási ezüst érmét kaptak: *Benyáts Emil* harisnyakötő vállalata.

Tóby József bortermelő.

Oklevelet és egyéb kitüntetést kaptak:

Debreczeni Erőtakarmány-gyár.

Ipari vállalatok létesülése 1907-ben.

Örvendetes jelenség, hogy városunkban az 1907. év folyamán több életrevaló ipari vállalat létesült. Bizonyítéka ez annak, hogy a pénzemberek hovatovább meggyőződnek arról, hogy sokkal okosabban tesznek, mikor tőkéjüket jövedelmezőnek ígérkező iparvállalatokba fektetik be. Ezzel nem csak maguknak használnak, hanem a magyar ipart is fejlesztik, továbbá munkát és kenyeret adnak a dolgozni szeretők kezébe. Szociális nézőpontból tehát dicsérnünk kell azon férfiak törekvését, kik tőkéjüket olyan vállalatokba fektetik, melyek a fenti célokat szolgálják.

Városunkban az 1907. év folyamán a következő nagyobb ipartelepek létesültek:

Trágyagyár részvénytársaság.

Halkonzervgyár részvénytársaság.

Faipari gyár részvénytársaság.

Szalmaszövő gyár részvénytársaság.

Háziipari vállalat részvénytársaság.

Asztalosárú gyár részvénytársaság.

Dobozgyár részvénytársaság.

Mind megannyi hasznos tényező az ipari és kereskedelmi életnek.

A városi számadások állása.

A pénztárakat úgy a házi, mint az alapítványi és adópénztárt a törvényben és szervezeti szabályzatban előírt módon megvizsgáltam és a záradékkal elláttam. A vizsgálati jegyzőkönyvek tanúsága szerint a pénztárakban a legnagyobb rendre és hűséges kezelésre találtunk. A hitelek és előlegek el lettek számolva és örömmel jelenthetem, hogy e tekintetben a legnagyobb és a város anyagi érdekeik mindenben megvédő buzgalmat tapasztaltam.

A fentebbi rovatos kimutatásban bemutatom a házi és alapítványi pénztárak 1907. évi bevételeinek és kiadásainak zárószámadását, továbbá a város faforgalmi, körkémencei üzemét, a ménes és tenyészgulya állását, az igás jószágok és lovak által elfogyasztott zab és szénamennyiséget, a külön kezelés alatt álló városi nyomda és világítási vállalat és általában mind azt, ami a város gazdasági háztartását.

A zárószámadásban úgy a rendes, mint a rendkívüli bevételi és kiadási rovatainál bővebb megokolást csatoltunk, valamint azt is szem előtt tartottuk, hogy a zárószámadásnál az egyes alapok megfelelő tételére hivatkozunk, ami az összefüggés keresését azoknak, kik a város kulturális, emberbaráti és gazdasági élete iránt érdeklődnek. Csatoltam főbb tételeiben az 1908. évi költségelirányzatot is, valamint az 1907. évi utadóalapnak záró- és az 1908. évi előirányzatát.

Általában jó lélekkel mondhatom, hogy a városi tanács minden alkalmat felhasznált a közjövödelmek fokozására és vezérelvünk volt a takarékoság. A közjövödelmek fokozására azonban a legalkalmasabbnak tartom a Hortobágy-puszta hasznosítását, mert nem tudok megnyugodni abban, hogy ez a hatalmas terület kihasználatlan és valóban nevelésesen csekély jövödelmet hoz a házipénztárnak. A tanács, a szakbizottságok, a törvényhatósági bizottsági közgyűlés éveken át foglalkozott a Hortobágy hasznosításának kérdésével, a tanácskozások azonban nem vezettek eredményre és így ezen városunkra nézve égető kérdés megoldásában egy lépéssel sem haladtunk előre. Ennek okát abban találom, hogy a gazda közönségünk nem hisz azon előnyökben, melyek a hasznosítás következtében bekövetkeznének és ezen hasznosítási tervetben jogainak megsértését látja. Pedig a polgárság érdekét nem veszélyezteteti, sőt növeli a hasznosítás kérdésének helyes megoldása. Nézetem szerint meg kell keresni az egyeztető pontokat a város és polgársága között, mert a megoldás csak így lehetséges. A mostani állapotok nem csak nagy és biztos jövödelemtől fosztják meg a házipénztárt, hanem nem is illenek be a modern gazdálkodás keretébe. A város napról-napra növekedő és meg nem állítható kiadásai okvetlenül megkivánják a jövödelmi források szaporítását és okszerű kihasználását nem csak azért, mert a város haladása az áldozatkézséget nem csak kívánja, de meg is követeli, másrészt a közjövödelmek fokozásával a polgárság által annyiszor nehézményelt közköltő nagyban csökkenne.

Mindezeket megszivelve, alig hiszem, hogy sokáig késhetnék ezen kérdés megoldása, mert valóban türehtetlen állapot, hogy a Hortobágy, ez a kis birodalom csak csöppjeit a jövödelemnek adja a házipénztárnak. Ha haladni akarunk, ha modern, nagy várossá akarjuk tenni Debreczent, okvetlenül ki kell aknázni a Hortobágy még érintetlen kincseit, melyek nem csak beruházásainkat fogják bőven fedezni, de a közköltő apadására is jótékony kihatással lesznek.

Debreczen sz. kir. város 1907. évi zárószámadása.

Roncsik Lajos főszámvevő városunk 1907. évi zárószámadását a következőkben terjesztette a bizottsági közgyűlés elé, csatolván egyben a vagyonmérleget is.

A házipénztárnál	2.853,920 K 92 f.
rendes bevétellel szemben a rend. kiadás	2.510,825 „ 48 „
vagyis bevételi többlet.	343,095 K 44 f.

Az	1.939,929 „ 86 „
rendkívüli bevétellel szemben a rk.	
kiadás	2.168,213 „ 18 „
így bevételi kevesebbség.	228,583 K 32 f.
Az átmeneti	305,953 „ 28 „
bevétellel szemben az átmeneti kiadás	312,195 „ 24 „
így bevételi kevesebbség	6241 „ 96 „
Ha a fenti számadatokkal mutakozó	
rendes bevételi többletből	343,095 „ 44 „
ből a rendkívüli s átmeneti bevételi	
kevesebbség összegét	234,825 „ 28 „
levonjuk, kapjuk a házipénztár kiadási	
végösszesítésénél mutakozó	108,270 „ 16 „
pénztári maradványt.	

A mult éviéknél nagyobb pénztári maradvány a belügyminiszterium, illetve a törvényhatósági bizottsági közgyűlés 71—1907. számú határozatában kifejezést nyert intézkedés eredménye.

Felhatalmazást kér tehát, hogy a maradvány összegből
a) az erdei vasut áthelyezési és építési költségeire 20,000 K
b) a cserei magfák eladásából erdőnevelésre 11,000 K felhasználható legyen.

A zárószámadásból kitűnik, hogy az általános nehéz pénzügyi viszonyokat tekintve, az eredmény kedvező és megnyugtató, dacára annak, hogy a mult évben szokatlanul nagyobb összegű rendkívüli hitel lett évközben megszavazva, mint az előbbi években.

A vagyon mérlegnél vagyonszaporulat mutakozik.

Az 1907. évi zárószámadást a következőkben terjesztem elő:

Debreczen sz. kir. város 1907. évi zárószámadásának főbb tételei a rendes és rendkívüli bevételek és kiadásokról.

Sorszám	A címek és rovatok megnevezése	Bevétel		Kiadás	
		K	f	K	f
I.	Pénztári maradvány 1906. év végén	8,824	19		
II.	Sámsoni birtok	11,010	24	3,232	01
III.	Szováti „	116,681	26	27,765	53
IV.	Debreczeni birtok	410,632	03	86,086	44
V.	Hortobágyi legelő és rendőrsége	251,447	46	146,528	63
VI.	Ménes	37,442	44	39,822	63
VII.	Erdőség	444,368	62	189,660	55
VIII.	Városi épületek	400,557	86	108,953	34
IX.	Nagyerdei fürdő	3,156	49	211	—
X.	Közvágóhid	87,754	04	49,184	49
XI.	Cserép- és téglagyártás	127,415	90	109,162	07
XII.	Könyvnyomda	36,815	53	61,354	43
XIII.	Fuvarozás	653	88	16,315	42
XIV.	Javadalmak	132,737	91	8,421	65
XV.	Vám- és piaci jöved.	96,657	72	25,591	85
XVI.	Szenvedő tőkék kam.	236,219	47	538,475	05
XVII.	Közigazgatás	59,792	52	337,270	49
XVIII.	Egyházak és közművelődési intézetek	18,238	90	323,945	53
XIX.	Városi rendőrség	8,456	08	217,476	56
XX.	„ színház	3,426	—	40,641	74
XXI.	„ közművek	81,473	47	138,049	01
XXII.	Árvaszék	350	—	38,943	48
XXIII.	Katonai és illetőségi ügyosztály	2,630	—	25,247	03
XXIV.	Betegápolás	—	—	2,012	—
XXV.	Községi megadóztatás	287,708	88	1,166	16
	Összesen	2.853,920	92	2.510,828	47

Sorszám	A címek és rovatok megnevezése	Bevétel		Kiadás	
		K	f	K	f
	Előirányzat szerint	429,828	54	1.081,920	40
	„ nélkül	1.510,101	32	1.086.592	78
	Együtt	1.939,920	86	2.168,513	18
	<i>Átmenet</i>				
	Készpénzzel megtérítendő elől.	135,412	28	135,067	34
	Számadással megtérítendő elől.	170,541	—	177,127	90
	Összesen	305,953	28	312,195	24
	<i>Bev. és Kiad.összesítése</i>				
1	Rendes bev. és kiadás	2.853,920	92	2.510,828	48
2	Rendkiv. „ „ „	1.939,929	86	2.168,513	18
3	Átmeneti „ „ „	305,953	28	312,195	24
4	Pénztári maradvány	—	—	108,267	16
	Összesen	5.099,804	06	5.099,804	06

Debreczen sz. kir. város vagyonának és terhének kimutatása 1907. évről.

V a g y o n	É r t é k	
	K	f
Földbirtok 1906 dec. 31.	20.314,554	04
Erdőség	8.548,858	66
Épületek	12.697,670	68
Vállalatok	2.101,972	56
Butorok, felszerelés	373,819	97
Közművek	1.086.526	05
Állatállomány	234,900	—
Anyag és termények	247,138	95
Javadalmak	6.949,421	60
Cselekvő tőkék	7.173,438	59
„ hátralék	515,732	97
Városi muzeum	70,893	—
„ könyvtár	5,009	50
Készpénz	195,603	83
Letétszerű alapok kezelése	1.064.308	69
Összesen	61,579,848	09

A gyarapodás 2.803,180 kor. 29 fillér.

Az apadás 820,075 kor. 46 fillér.

T e h e r	É r t é k	
	K	f
Adósság	11.394,835	08
Szenvedő hátralékok	82,520	41
Belkörü kölcsönök	585,876	89
Letétszerű alapok	1.064,308	69
Különféle célra megsz. tőkék	144,660	12
Tartalék	815,166	58
Tiszta vagyon	47.592.480	35

Debreczen sz. kir. város 1908. évi költségeloirányzata.

Roncsik Lajos főszámvevő az 1908. évi költségeloirányzatát az 1886. évi XXI. t.-c. 17. §-a értelmében a következőkben mutatta be a bizottsági közgyűlésnek.

I. Rendes bevétel.	2.610,053 K 65 fill.
II. Rendkívüli bevétel	343,165 „ — „
Összes bevétel	2.953,218 K 65 fill.

Ezzel szemben:

I. Rendes kiadás.	2.632,064 K 48 fill.
II. Rendkívüli kiadás	499,684 „ 92 „
Összes kiadás	3.131,749 K 40 fill.

A bevétel és kiadás közt mutatkozó 178,530 K 75 f. hiány 1.051,000 K egyenes államiadó 16,5%-ában fog nyerni fedezetet.

Megemlítem, hogy a költségeloirányzatban nemcsak az ingyenes téglá, de az ingyenes fa is fel van véve ez idén először.

Az erdőségnél a fa árát erdőmesteri javaslat alapján emelve illesztettük be, anélkül azonban, hogy az ugynevezett fakompetenciának a közgyűlés által megszavazott ára változást szenvedne. A fa árának emelését megokolják a termelési költségek ki nem kerülhető emelkedése.

A drágasági pótlékot a fizetésrendezés függőben tétele miatt az egész évre kiterjedőleg vettük fel a költségvetésbe annál is inkább, mert annak készséges megadása elől a közgyűlés az idén sem zárkozott el.

Kértük a közgyűlést, hogy az alapítványoknál az egyes kiadási címek alatt felsorolt rovatoknál engedélyezze az átruházást és azt, hogy a most megállapítandó pótdadó késedelmes fizetése esetében az állami adó után szedhető késedelmi % szedését engedélyezze, végre felhívtuk a közgyűlést, hogy a Hortobágy hasznosításának szerencsés és közmelegnyugvást keltő ügyét oldaná meg, mert ezen sikeres megoldás maga után vonná az adózó közönség nagy terhének: a közköltség végleges megszűnését.

Az 1908. évi költségvetés főbb tételeit a fönti táblázat mutatja:

Debreczen sz. kir. város 1908. évi költségeloirányzata.

Cimek és rovatok	Bevétel		Kiadás	
	korona	fil.	korona	fil.
Pénztári maradvány	14,436	01	—	—
Sámsoni birtok	10,965	—	3,330	08
Szováti	130,731	—	27,020	30
Kaszáló és szántó föld	396,585	33	61,908	02
Hortobágyi legelő és rendörs.	190,666	14	152,044	35
Ménés	31,512	40	38,178	50
Erdő	365,719	—	253,046	52
Városi épületek	368,422	94	118,635	56
„ fürdő	4,000	—	220	50
„ vágóhid	160,030	—	53,978	16
„ téglá- és cserépgyártás	148,060	—	100,603	96
„ könyvnyomda	20,000	—	25,000	—
Fuvarozás	390	—	18,305	—
Javadalmak	121,577	88	8,468	80
Vásárvám és piaci jövedelem	17,949	20	27,830	—
Cselekvő tőkék és kamatai	225,530	51	554,480	20
Közigazgatás	44,017	38	345,735	36
Egyházak és közm. intézetek	24,314	84	364,534	14
Városi rendörség	8,000	—	222,257	18
„ színház	3,800	—	39,755	02
„ közművek	70,991	66	145,647	60
Árvaszék	350	—	37,885	90
Katonai és illetőségi ügyoszt.	2,937	—	27,523	20
Betegápolás	—	—	3,012	—
Községi megadóztatás	210,515	28	1,069	80
Összesen	2.788,584	40	2.632,064	48
Rendkívüli bevétel	343,165	—	499,684	92
„ kiadás	—	—	—	—
Összesen	3.131,749	40	3.131,749	40
Községi pótdadó	16,5%	—	—	—

Debreczen sz. kir. város téglá- és cserépgyártásának kimutatása 1907. évről.

	K ü l ö n f é l e t é g l a				M ű t é g l a				C s e r é p					
	csa- torna	bolto- zat	padlás	kerítés	pár- kány	disz- tégla	kongó	simi- tott	p r e s e l t					
									1/1	1/2	d a r a b			
	d a r a b				d a r a b				d a r a b					
Maradvány 1906 vévén.	70,950	4,500	50,050	8,420	—	226	36,250	29,500	26,851	5,300	13,638	123,800	700	1,102
1907. évi bevétel.	—	—	31,900	—	—	—	51,300	32,100	29	—	—	43,600	5,500	8,766
Összes bevétel.	70,950	4,500	81,950	8,420	—	226	87,250	61,600	26,880	5,300	23,638	559,800	6,200	9,862
Összes kiadás.	20	2,000	76,800	7,306	—	—	59,600	45,600	26,880	1,550	250	338,150	6,200	7,431
Maradvány 1907 dec. 31.	12	2,500	5,150	1,120	—	229	27,950	16,000	—	3,750	13,388	21,650	—	2,431
Nersanyag készlet	1.664,000													
Téglamaglya	—													

Epresteri raktár	Tölgy hasított	Nyár hasított	Botfa		Göröcsös		Tőke		Fűzfa		Durva karó	Építetfa		Hosszu fa	Béideszka		2 1/2 méteres fa	Karám karó	
			I.	II.	tölgy	nyár	szeg- létes	kerék	3 méteres drb.	4 méteres		3 méteres drb.	4 méteres						
Maradvány 1906 dec. 31.	538	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1907. évi bevétel	15,046	710	1,278 1/2	3,722	42	—	—	—	—	—	—	66	—	522	113	—	—	—	—
Összes	15,584	710	1,278 1/2	3,722	122 1/2	—	—	—	—	—	922	108	—	522	113	—	—	—	—
1907. évi kiadás.	13,543	330 1/2	1,272 1/2	3,716	108 1/2	—	—	—	—	—	502	174	—	815	72	—	—	—	—
Maradvány	2,041	379 1/2	6	6	56	—	—	—	—	—	420	1	—	41	—	—	—	—	—
Bánki vágástér	3,524 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Debreczen sz. kir. város zab bevételének és kiadásának kimutatása 1907. évről.

Bevétel	A zab sulya		
	mm.	klg.	dkg.
Maradvány 1906 dec. 31.	189	48	—
Bevételezve	1,454	52	—
Összes bevétel	1,644	—	—
Kiadás			
Hámos lovaknak	298	94	—
Ménes	1,000	47	—
Rendkívüli esetekben	56	93	50
Összesen	1,356	34	50
Bevétel	1,644	—	—
Kiadás	1,356	34	50
Maradvány 1907 végén	287	65	50

Debreczen sz. kir. város széna bevételének és kiadásának kimutatása 1907. évről.

Bevétel	A széna sulya	
	mm.	klg.
1906. évről maradt	7,215	34
1907-ben bevétel	11,431	—
Összesen	18,646	34
Kiadás.		
Részletekbe költetett	5,146	04
1907-ben kiadatott	4,227	30
Összesen	9,373	34
Egybevetés.		
Összes bevétel	18,646	34
Összes kiadás	9,373	34
Maradt 1907 dec. 31.	9,273	—

A városi törzsménes állása 1907-ben.

A lovak kora	i v a r a			
	kanca	mén	herélt	összesen
1883-tól 1903-ig bezárólag öreg	48	31	34	113
4-ed fűk 1904. évi ellés	6	14	—	20
3-ad „ 1906. „ „	25	8	—	30
Tavalyiak 1905. „ „	12	22	—	34
1907. évi ellés	15	17	—	22
Összesen	—	—	—	232

A városi törzsgulya kimutatása 1907. évről.

A szarvas jószágoknak kora	i v a r a			összesen
	tehén és úszó	bika	tinó	
	1892-től 1903-ig bezár. öreg sz.-ba	41	6	
4-ed fűk 1904. évi ellés	8	4	10	22
3-ad „ 1905. „ „	11	10	10	31
Tavalyiak 1906. „ „	14	11	6	31
Leválasztott 1907. évi ellés	17	21	—	38
Összesen	—	—	—	183

Debreczen sz. kir. város faforgalmi kimutatása 1907. évről.

Debreczen sz. kir. város közköltőjének kimutatása 1897—1907-ben.

Városunk haladása szembeszökő és a pusztai igazságot szolgálom, mikor kimondom, hogy az utolsó tíz év alatt annyi hasznos alkotást hoztunk létre, hogy haladás tekintetében bátran kiálljuk a versenyt hazánk legnagyobb városaival. És míg ezeknél ezen, vagy ennél talán kisebb alkotások és létesítések a közköltőt ugyszólván az elviselhetetlenségig emelték, addig nálunk a közköltő tíz év alatt nem emelkedett, hanem csökkent. A nagyobb városok 40—100% pótdóval küzdenek, míg nálunk 1907-ben csak 18% volt, nem számítva ebbe a különböző, u. m. alamiznaváltsági, járda, tűzváltsági és ipariskolai adókat, melyek 8½%-ot tettek ki. Mindez azt bizonyítja, hogy a közgyűlés bölcsesége és a városi tanács megtalálta a köz-

jövedelmek okos kihasználási módját, a takarékoság elvét szigorúan betartotta, jóllehet nem zárkózott el sem az emberbaráti, sem a kulturális és közgazdasági áldozatoktól és üdvös irányu befektetésektől.

Fentebb hangoztatott állításunk igazolására bemutatom 1897—1907. évre megszavazott közköltő százalékát.

Év	1897-ben volt a közköltő	25 %
1898	" "	42 "
1899	" "	" "
1900	" "	28 "
1901	" "	38 "
1902	" "	47 "
1903	" "	32 "
1904	" "	" "
1905	" "	33 "
1906	" "	28 "
1907	" "	21 "

Kimutatása a közvágóhídon 1906. és 1907. évben levágott állatok után esedékes vágóhídi díjnak és két évi különbözetének.

Megnevezés	1 db állat után vágási díj	1906. év		1907. év		1907. évben		
		Levágott állat száma	Vágási díj K f	Levágott állat száma	Vágási díj K f	Több		Kevesebb K f
						K	f	
Magymarha	4	5856	23424	5038	20152		3272	
Borju, egy éven felül	4	693	2772	330	1320		1452	
Borju, egy éven alul	2	7665	15330	7275	14550		780	
Juh és kecske	40	2266	90640	2112	84480		6160	
Bárány	20	10651	213029	7761	155220		578	
Sertés 30 klg. alul	60	124	7440	90	54		2040	
Sertés 30 klg. felül	120	28033	3363960	29855	35826	218640		
Összesen	1	55288	7827660	52461	74299	218640	6164	
Végeredmény							397760	

Húsvizsgálat volt 12,643 esetben; rendes vágáshoz elvonatott 6, kényszervágáshoz a közfogyasztástól 10 jószág szarvasmarhából; juh és kecske 9873; elvonatott 1; sertés 29,945 drb, elvonatott 198 drb.

Levágott bika 51; ökör 1204; tehén 3465, növekedék 2755, borju 4850; bivaly 318; összesen 12,643; juh és bárány 9863, kecske 10, sertés 29,855 és malac 90 darab.

A közvágóhídon 1907-ben befolyt pénzbevétel és forgalom.

A fizetett díj minősége	A kiadott bárcák száma	Megnevezés	Darab szám	1 drb után fizetett illeték		Befizetés			
				K	f	Egyenként		Összesen	
				K	f	K	f	K	f
Bélmosás	1—97-ig.	magymarha	—	—	10	—	—	—	—
		borju	—	—	06	—	—	—	—
		sertés	28629	—	04	1145	16	1145	16
Istálló pénz		magymarha	1126	—	20	225	20	—	—
		borju	534	—	06	32	04	—	—
		sertés	23397	—	04	935	88	1193	12
Mázsálás-díj	2427-től 2779-ig és 1—87-ig.							354	84
Vidéki hus községi pótl.	1—304-ig.							2440	96
Hütők használata								425	—
Összesen								5559	08

Debreczen sz. kir. város világitási vállalata.

Világitási vállalatunk — mióta ezt házikézelésbe vettük — évről-évre több jövedelmet hoz házi pénztárunknak. A vállalat tevékenysége az alább csatolt kimutatásból látható. Az év folyamán a légszuszgyárban nagyobb mérvű új építkezéseket nem fogantatosítottunk, az utcza hálózatot azonban 640 méterrel növeltük, a lámpákat szaporítottuk úgy, hogy számuk 980-ra emelkedett. Az év folyamán az egész hálózat kerek 52 kilométer hosszúságban átvizsgálták és azt kifogástalan rendben találták. Csekélyebb mérvű gápszivárgás 16 esetben fordult elő, csőtörés vagy rozsdamarást nem találtunk. A termelt gáz minősége egész éven át kifogástalan volt és a szigorú méretek átlagban 15·65 gyertya fényt árasztottak a köteles 14-el szemben és a 20^m minimális nyomás helyett 44·52^m állott rendelkez-

zésre; az átlagos fajsúly 0·421, a szén-savas tisztátalanság a megengedett 3% helyett csak 2·19% volt, míg az ammoniak a megengedhető mennyiségnek mélyen alatta maradt, kénes tisztátalanság pedig nem fordult elő.

Igyekezünk a nagyközönségnek gázberendezési költségeit mérsékelni az által, hogy a berendezéseket csaknem önköltségen adtuk.

Az év folyamán munkásaink nyugdíjintézményének még 1906-ban megkezdett munkálatával is foglalkoztunk és hisszük, hogy ennek megalkotásával nemcsak állandó munkásaink jövőjét biztosítjuk, de használunk azzal vállalatunknak is, mert megbízható munkásokkal végeztethetjük nagy felelősséggel járó vállalatunkat.

Az 1907. évi üzleti haszoneredmény 170,153 kor. 87 fillért tett ki. A mérleg, veszteség és nyereség és egyéb kimutatásokat a következőkben közöljük:

A világítási vállalat veszteség és nyereség számlája 1907-ben.

Főkönyvi lapszám	Tartozik	Összeg		Főkönyvi lapszám	Követel	Összeg	
		K	f			K	f
27.	Gyárfenntartás számla	27214	25	35.	Kamat számla	745	68
30.	Költség "	13764	98	50.	Légszesz "	260850	97
28.	Uticalámpa fentartás "	16587	66				
29.	Tisztviselő fizetések "	14960	—				
26.	Fuvartartás "	5353	30				
36.	Légszeszjutalék "	3965	57				
37.	Behajthatlan követelések "	446	29				
54.	Adó "	4000	—				
43.	Áru "	5148	73				
	1907. évi nyereség "	170153	87				
		261596	65			261596	65

A világítási vállalat mérleg számlája 1907. évben.

Főkönyvi lapszám	Tartozik	Összeg		Főkönyvi lapszám	Követel	Összeg			
		K	f			K	f	K	f
6.	Pénztár számla	6760	36	4.	Tartalék számla	—	—	30000	—
34, 41 69, 42.	Takarék betétek "	108517	03	5.	Légszeszgyár értékcsökkenési sz.	—	—	442100	88
31.	Óvadék "	5329	75	14.	Többek számlája	—	—	5329	75
25.	Légszeszgyár "	491583	21	40.	Balogh Mihály munkássegély-alap	—	—	297	05
53.	Légszeszmérő kölcsönbérben	10510	59	1.	Debreczen sz. kir. város számlája				
38.	Iroda berendezés	100	—	a)	Világítási alapítvány	122808	22	—	—
43.	Áru készlet	55209	13	b)	Takarékpénztári kölcsön	50000	—	—	—
26.	Fuvarozás	200	—	c)	1907. évi nyereség	170153	87	34962	09
44.	Köszénkészlet	25206	—						
51.	Kátrány "	6416	—						
47.	Légszesz eladás adósok	3223	44						
21.	Pirszén " "	280	20						
22.	Kátrány eladás adósok	11	44						
23.	Köszén " "	45	20						
24.	Magánberendezések	17791	45						
46.	M. kir. államvasutak	658	90						
14.	Többek	100	—						
52.	Városi világítás	45000	—						
48.	Villamos telep	43753	07						
		820689	77					820689	77

A légszesz fogyasztás eloszlása havonként 1907-ben.

Hónap	Utca-világítás	Városi épületek	Motor	Fűtés	Kulturális intézetek	Színház	Államvasutak	Dohánygyár	Magánosok világitása	Világítási vállalat fogyasztása	Veszteség	Összesen	Jegyzet
Január	40788	9812	4698	23601	14908	5881	12394	3873	100005	6000	—	244140	
Február	34695	8211	3639	22572	13844	5082	12063	3628	86181	5000	21255	193990	
Március	29443	7070	4679	17102	9714	5676	9229	3378	80269	4300	7686	178540	
Április	23182	5587	3874	7684	7565	5067	8379	2484	66756	3200	11392	139170	
Május	19536	4300	3877	4996	5351	2431	7023	2206	47796	2600	12241	112260	
Junius	15119	4216	4973	4386	3587	—	5261	1872	39430	2000	13316	94160	
Julius	18075	4491	4419	3936	2431	—	5188	2043	35001	2000	12872	90650	
Augusztus	23112	4619	3500	3373	3180	—	5717	2089	40643	2600	7148	95890	
Szeptember	27515	6673	3953	4447	7475	—	8189	2692	59243	3200	6273	129660	
Október	34510	7796	4362	5706	10724	5318	10145	3397	87005	4500	4043	177490	
November	37378	8949	5515	15449	13857	4527	13677	3895	104145	5500	3848	216740	
December	42313	10233	6702	21106	13244	5682	15357	5021	121820	6500	11329	259310	
Összesen m ³	345666	81947	54200	134349	105883	39664	112622	36578	862294	47400	111397	1932000	

A városi épületeknél kimutatott fogyasztásból 25,139 m³ motorokon, 4196 m³ fűtésre használtatott fel. Ezzel együtt a motorgáz fogyasztás 79·339 m³, vagyis 4·11%; a fűtés pedig 138·545 m³ vagyis 7·17%.

A légszesz előállításának költsége 1907. évre.Termelés: 1.932,000 m³Eladás: 1.773,203 m³.**Kiadások:**

Fuvartartás	5555·30 K
Gyárfenntartás	27,214·25 "
Uticalángok fentartása	16,587·66 "
Tisztviselők fizetése	14,960— "
Üzleti költségek	13,764·98 "
Adó	4000— "
Engedmények nagyfogyasztóknak	3965·57 "
Behajthatlan követelések	446·29 "
Munkabérek a gyártásnál	14,976·38 "
Köszén	192,275·24 "
Pirszén a kemenczék fűtéséhez	32,616— "

Összesen 326,355·57 K

1 m³-re esik 18·404 fillér.**Bevételek:**

Pirszénből	117,181·95 K
Kátrányból	16,026·30 "

Összesen 133,208·25 K

1 m³-re esik 7·511 fillér.

A köbméter légszesz előállítási költsége 10·893 fill.

Az utca vezeték hossza, átmérője és köbtartalma 1908 elején.

250 mm. átmérőjű vezeték	430 méter.
215 " " "	510 "
210 " " "	545 "
145 " " "	210 "
150 " " "	6170 "
120 " " "	1090 "
100 " " "	5765 "
90 " " "	1945 "
80 " " "	4180 "
60 " " "	2560 "
50 " " "	12,575 "
40 " " "	15,840 "

Összesen 51,810 méter

melynek köbtartalma kerekén 305 m³.

Megjegyzem, hogy nincsenek ideszámítva az utcá-lámpákhoz és az épületekhez vezető u. n. csatlakozó vezetékek, számszerint kb. 2000, melyek többnyire 25, 40 és 50 mm. átmérővel bírnak, összes földben fekvő hosszúságuk kb. 15,000 méterre, köbtartalmuk 20 m³ tehető.

Évenkénti légszesztermelés 1897—1907-ben.

10 évi termelés emelkedését a következőkben mutatom be:

1897. termés	772·150 m ³ .
1898. " "	779·620 "
1899. " "	798·000 "
1900. " "	844·835 "
1901. " "	894·255 "
1902. " "	1003·790 "
1903. " "	1203·330 "
1904. " "	1411·590 "
1905. " "	1590·300 "
1906. " "	1787·420 "
1907. " "	1932·000 "

1901 óta van a világítás házikezelésben, míg az Auer égők 1896-ban terjedtek el.

A város könyvnyomda vállalata 1907-ben.

Harmadik éve annak, hogy városunk törvényhatósági bizottsági közgyűlése a városi nyomdának külön kezelését határozta el. Az elmúlt három év eredménye beigazolta, hogy intézkedése helyes volt. A nyomdai dolgok felett a felügyeletet a közgyűlés által választott felügyelőbizottság gyakorolta, gyakran tartván üléseket a fontosabb ügyek elintézésére.

Megemlítem, hogy Ember Lajos ügyvezető betegsége miatt 1907 június 30-ikán 20 évi lelkiismeretes, odaadó és eredményes munkásság után nyugdíjba ment. A városi tanács helyébe a vállalat élére Keresztessy István h. üzletvezetőt választotta meg és ugyanakkor Nagy Sándor városi számtisztet ideiglenesen könyvvezetőül alkalmazta.

Forgalom. Az év folytán 3147 megrendelésre készült 186,281 kor. 24 fillér értékű nyomtatvány.

Az évi mérleg 45,000 korona tiszta nyereséget tüntet fel, 15,000 koronával többet a múlt évinél.

A szabályrendelet rendelkezései alapján a felügyelőbizottság a felosztásra a következő javaslatot tette:

1. Jutalékra 20%	9000 K
2. Kétes követelések alapjára	2000 "
3. Rendkívüli tartalékalapra	2000 "
4. Rendes tartalékalapra	32,000 "

Ily módon a kétes követelések tartalékja 5000 K-ra a rendkívüli. 4000 "

a rendes. 80,000 K-ra

növekedett, ami a vállalat életrevalóságát és fejlődését, egészséges haladását biztosítja. Megjegyzem itt, hogy a jövedelem még nagyobb volna, ha a nyomtatványt rendelők felek egy része a nyomda papírját használnák, de igen sokan a megrendelt nyomdai munkákhoz maguk szállítanak papírt.

A nyomda eredményszámláját a következő táblázatok mutatják:

A városi nyomdavállalat eredményszámlája 1907. évről.

Veszteség	Egyenkint		Összesen		Nyereség	Egyenkint		Összesen	
	K	f	K	f		K	f	K	f
Leírás felszerelésekből	—	—	5,034	22	Áru számlá	—	—	131,412	48
Személyzet fizetése	67,912	84	—	—	Hirdetési d	966	77	—	—
" lakbére	1,600	—	69,512	84	Kamat	90	50	1,057	28
Vegyes költség	4,469	22	—	—					
Olaj és festék	2,107	36	—	—					
Fűtés és világítás	3,040	30	—	—					
Helyiségbér	1,000	—	10,516	88					
Jutalék	1,769	53	—	—					
Engedmény	636	20	2,405	82					
Nyereség	—	—	45,000	—					
	—	—	132,469	76				132,469	76

Debreczen sz. kir. város nyomdai vállalatának mérlegszámlája 1907-ben.

Vagyron	Egyenkint		Összesen		Teher	Egyenkint		Összesen	
	K	f	K	f		K	f	K	f
Pénztári készlet	2,987	57	—	—	Debreczen sz. kir. város tőke	100,000	—	—	—
Debreczeni Első takarékbán .	17,000	—	—	—	Tartalékalap	48,000	—	148,000	—
Letét	200	—	20,097	57	Rendkívüli tartalékalap . . .	2,000	—	—	—
Felszerlés	—	—	98,000	—	Kétes adósok „ „	3,000	—	5,000	—
Adósok	—	—	55,418	44	Hitelezők	—	—	3,568	77
Árukészlet	—	—	28,052	76	Nyereség	—	—	45,000	—
			201,568	77				201,568	77

A városi szegényház állapota.

A városi szegényház, mint emberbaráti intézmény az elmúlt 1907. évben a fennálló szabályzat szerint működött.

Ápolás alatt volt 1907. évben 106 férfi és 43 nő.	
Ezekből református volt.	133 ápol
„ róm. kath. „	14 „
„ gör. kath. „	2 „
Debreczeni illetőségű „	143 „
Idegen „ „	6 „
1907-ben meghalt.	27 „
Kibocsátott családjukhoz.	2 „
Önként távozott	16 „
Ápolás alatt maradt	99 „

Pénzforgalom.

Élelmezésre szükséges összeg 16,621 korona.

Ebből megtérült Debreczenből	589 K 52 fil.
„ „ idegenből	1,241 „ 14 „
És így az alamizsna váltságára esett	18,790 „ 34 „
A konyhakertészethől befolyt.	4,143 „ 79 „
Ennek ellenében munkadíjakra	421 „ 90 „
Tiszta bevétel tehát	3,721 „ 89 „
Tollfosztásból és kosárkötésből	181 „ 56 „
Ebből 1/3-ad rész munkadíj	60 „ 52 „
Marad az alamizsna váltságára	121 „ 04 „
Alamizsna váltságából befolyt	35,588 „ 65 „
Vegyesekből	50 „ 88 „
Pénztári maradvány 1906-ról.	1,486 „ 90 „

Összes bevétel 42,799 K 46 fil.

Összes kiadás 30,345 „ 14 „

Maradvány 1907. évről 12,454 K 42 fil.

A szegények évi ellátása fejenként 166 koronába, napi ellátása személyenként 45 fillérbe került.

Az intézeti ápoltak lelki szükségleteinek kielégítése az imateremben történt ünnep- és kéthetenként vasárnap. Uri szent vacsorában is részesültek. Az istenitiszteleten a környék lakossága is részt vett.

Mértékhitelítő hivatal.

Városunk mértékhitelítő hivatala az 1907. évben a következő hitelesítési munkálatokat végezte:

Folyadék mértéket	160 drb-t
Hordót	3,216 „
Száraz tárgy mértéket	407 „
Sulyt	246 „
Mérleget	88 „
Gázórát.	238 „

Összesen 4,355 drb-t

Ezen hitetesítésekből befolyt 2,273 K 54 fil.
A gázgyár részére hitelesített 238 óráért 575 „ — „
Összesen 2,848 K — „

Az év folyamán a mértékhitelítő hivatal udvarán levő kutat átalakítottuk, miután a meglévő a vizszükségletet nem fedezte.

Debreczen sz. kir. város kulturális és emberbaráti kiadásai.

	Korona	fil.
Református egyház	5,137	06
Róm. kath. „	3,346	—
Ág. evang. „	34	88
Gör. kath. „	156	82
Izraelita „	578	56
Ref. főiskola	39,472	06
Ref. felsőbb leányiskola	12,065	—
Állami főreáliskola	18,000	—
Ref. elemi iskolák	60,226	75
Róm. kath. elemi iskolák	14,477	—
Ág. evang. iskola	954	50
Gör. kath. elemi iskola.	2,256	78
Izraelita iskola	7,195	47
Kereskedelmi tanonciskola.	6,000	—
M. kir. hadapródiskola	800	—
Ludovika akadémia	856	—
Ő Felsége koronázási alap	1,000	—
Községi óvók	16,542	53
Intézetek	257	—
Ref. szegényápolók.	10,967	—
Róm. kath. szegényápolók	883	50
Gazdasági ismétlő iskola	9,628	42
Kereskedelmi iskolákra	2,000	—
Városi nyugdíjalapra	10,000	—
Honvédsírok rendezésére	400	—
Főiskolai nyilvános olvasóteremre	2,400	—
Csokonai-körnek	1,200	—
Zenedének	5,000	—
Iparos segédek rajztanfolyama	600	—
Polgári iskolára.	8,000	—
Nőipariskolára.	4,000	—
Siket-néma iskolára	2,000	—
Ismétlő iskolára	—	—
Városi nyugdíjalapra.	71,046	20
„ muzeumra	3,818	36
„ mentőknek	1,000	—
„ könyvtárra	685	64
„ szegények segélyezésére	17,497	50
Kossuth-szoborra.	10,000	—
Szövőiskolára	600	—

Gyermekvédő egyesületnek	1,250.—
Kézügyesítő egyesületnek	250.—
Főiskolai könyvjegyzékre	1,500.—
Ifjúsági könyvtárra	105.—
Képvásárlásra	1,000.—
Délmagyarországi közm. egyesületnek	200.—
Magyar-Védőegyesületnek	20.—
Kézügyesítő egyesület évi segélye	500.—
Öreg honvédek	400.—
Országos régészeti és embertani társ.	200.—
Bocskay-szoborra	8,100.—
Nőipariskola rendkívüli segélye	1,000.—
Országos kézügyesítő egyesület	300.—
József kir. herceg szobrára	500.—
Elemi iskolák (ref.) építésére	132,460.21
Gazdasági ismétlő iskolára	1,171.57
Bábaképzőre	84,487.20
Városi szegényházra	200.—
Ispotályi szegényházra	22,901.80
Tanyai iskolákra	31,107.50
Izraelita hitközség segélye	30,000.—
Gör. kath. „ „	12,005.08
Országos tornaversenyre	665.18
Mentő-egyesületnek	3,088.—

A debreczeni ref. főiskola akadémiai tanszakának 1907. évi eredménye.

Az ősrégi kollégium akadémiai tanszakaira az 1907. évben a hallgatók elég szép számmal iratkoztak be. A hittani szakon beiratkozott és végzett az első félévben 173 hallgató, a második félévben 171. — A joghallgatók az első félévben 162-en, a másodikban 137-en voltak. Őszesen az I-ső félévben 335, a II-ikban 308-an. Az ifjúsági egyesületek szépen működtek. A hittanhallgatók segítő-egyesületének vagyona 16,612.91 korona; a joghallgatóké 4,000 kor. kötvényekben. A hittan- és joghallgatóknak külön-külön becsületszékük van. Az anyakönyvtár, könyvtári gyűjtemények és ereklyemuzeum az év folyamán szépen gyarapodtak. A főiskolai könyvtár 945 művel 1072 kötetben gyarapodott. A főiskolai nagy könyvtár 63,676 műből 87,193 kötetből áll. A nyilvános olvasótermet 3431-en látogatták, 958 a városi közönségből, hittanhallgató 208, joghallgató 421, egyéb tanuló 1534. Ösztöndíjban, segélyben, bentlakásban és tápintézeti ellátásban számos tanuló részesült. A tápintézet évi kiadása a személyzet fizetésével 60,423.16 koronába került. Az akadémia egészségügyi állapota türehető volt.

Megemlítem itt, hogy az akadémian nemcsak a bölcséleti szak gyarapodását szorgalmazta, de komolyan foglalkozott az akadémianak egyetemmié váló fejlesztésével. Mivel pedig városunkban a harmadik egyetem felállításának minden tényezője meg van, remélhető, hogy a kormány méltatni fogja a város és a tiszántuli egzházkerület, valamint a debreczeni egyház és a város közönségének áldozatkészségét és a harmadik egyetemet városunk falai között állítja fel.

Gazdasági akadémia.

A gazdasági tanintézetből akadémiai rangra emelt intézet 1907-ben fejezte be e minőségben az első tanévet. Az akadémiaiba 140 hallgató jelentkezett; és pedig az I-ső évre 50, a II-ikra 61, a III-ikra 27 és rendkívüli 4. Akadémiank oklevelet nyert hallgatói mind állást nyertek a nagyobb uradalmakban, sőt a keresletnek az intézet nem

tudott eleget tenni. Oklevelet nyert 27 hallgató. A hallgatók 6780 korona segélyben részesültek és pedig 6 állami ösztöndíj 1800 korona, 2 állami segély 500 korona, 40 tandíjmentesség 1600 korona, 3 városi alapítvány 1200 K, 2 drb gr. Csáky Petrenolla alapítvány 1200 K, a hallgatóság segély-egylete 1200 korona.

A tanári kar és az akadémia személyzete 24 tagból állott.

A tanári kar a hallgatóság oktatásán kívül arra törekedett, hogy a gazdákkal szoros érintkezést létesítsen. Az akadémia gazdatanácsai intézménye díjtalanul adott mindenféle gazdasági felvilágosítást. Ez évben 160 kérdésre felelt. Sajnálattal említem fel, hogy tanácsokat a debreczeni gazdák a legkevesebb esetben kértek. Az intézetet 400 érdeklődő látogatta meg.

Az akadémia több beruházást tett. nevezetesen új kertet, mezei vasutat szervezett, új istállókat épített, valamint pajtákát és vízvezetékét. Eddigi teheneszetét bonyhádival cserélte fel. Ezen beszerzések és az ügyvitel 180,000 kor. kiadást tüntet fel. Az akadémia pénztári forgalma egy negyedmillió forgalmat jelent Debreczenben.

A napszám és munkabérek emelkedése, a kellemetlen időjárás az akadémiaira is befolyással voltak. Az 1907. évi egy katasztrális hold termés átlagos eredménye a kedvetlen időjárás miatt az előző évekhez képest kisebb volt, mint azt a következő táblázatok mutatják.

Őszi buza	6.30
Őszi rozs	9.60
Árpa	7.90
Zab	5.—
Tengeri	19.—
Burgonya	101.—
Csibehur zöldtakarmány	40.—
Répa	104.—
Mohar (széna)	25.—
Tök	40.—
Csalamédé	280.—
Zabos bükköny (széna)	20.—
„ „ zöldtakarmány	120.—

Megemlítenő még, hogy a hallgatóság a tanári kar vezetésével nagyobb kirándulást tett Koburg herceg vacsi San-Martinó kisszállási uradalmába, továbbá Szabadka város gazdaságilag értékes látóivalóit tekintették meg. A pécsi kiállítást is tanulmányozták, valamint a pécsi káptalan szimonyi gazdaságát, végül a budapesti világhírű mezőgazdasági muzeumot.

Ez évben folyt le a nemokleveles gazdatisztek harmadik és utolsó gyakorlati vizsgálata, melyen 234 gazdatiszt vett részt.

Ezen adatokból örömmel jelenthetem, hogy azon előrelátás és áldozatkészség, mellyel Debreczen sz. kir. város annak idején ezen intézet létesítését elősegítette, nemcsak a nemzeti kulturának, hanem a város életének, forgalmának és hírnevének igen sokat használt.

A református főgimnázium.

A református főgimnáziumban az 1906—1907. tanévben 17 rendes, 4 helyettes, 1 segéd, 2 melléktanár, 4 rendkívüli tantárgytanító tanár és 4 hitoktató működött. A tanárok közül 14-en nagyobb irodalmi munkásságot fejtettek ki. Az iskolai év szeptember 10-én nyílt meg. Ezen évben a tanárok fizetése rendeztetett. A tanári kar állandó gondot fordított a tanulók előmenetelének és fegyelmének biztosítására. Az előmenetelt tekintve, általános osztályzatra:

jeles volt	11·43%
jó	26·79%
elégséges	44·77%
elégtelen	17·11%
Súlyosabb fegyelmi eset nem fordult elő.	
Jó oszt. volt	88·32%
szabályszerű	11·68%

Az ifjúság egészségi állapota kielégítő volt. Az év folyamán a felsőbb osztályu tanulók tanáraik vezetése alatt tanulmányutakat tettek.

Az év folyamán beiratkozott 631 r. és 21 magt.: 652. Évközbeu kimaradt 33, vizsgálatlanul maradt 7. A tanulók közül görög nyelvet tanult 142, görögpótlót 73 tanuló. Vallásra nézve

református	542
ág. ev.	26
unitárius	1
róm. katolikus	11
görögkeleti	1
izraelita	11

Nyetvre magyar 606, német 6. Helybeli volt 372. Jutalomban és segélyben részesült 45, ösztöndijas 126, féltandijas 144, 1/4 tandijas 41, egész tandijmentes 50, lakást kapott kedvezményest 104, tápintézetben volt 180. Érettségire jelentkezett 36, kik közül jelesen 8, jól 8, egyszerűen 16 végzett, javítóra 3, ismétlésre 1. Rendkívüli tárgyat tanult 78. A gyűjtemények szaporodtak. Az önképzőkör, ifjúsági gyülekezet, torna-, zenekör, énekkar szépen működtek a szaktanárok vezetése alatt.

Róm. kath. főgimnázium.

A hazafias Kegyesrendü atyák vezetése alatt álló róm. kath. főgimnázium I—VIII. osztályába az 1907. tanévben beiratkozott az év elején	495 tanuló
Ezek közül tandijmentes volt	58 tanuló
„ „ féltandijmentes	9 „
„ „ róm. kath.	223 „
„ „ görög k.	22 „
„ „ református	45 „
„ „ görög k.	1 „
„ „ izraelita	151 „
„ „ ág. ev.	9 „
„ „ anyanyelvre magyar	438 „
„ „ „ német	8 „
„ „ „ rutén	— „
„ „ „ szerb-horvát	2 „
„ „ „ román	2 „
„ „ csak magyarul beszél	370 „
„ „ hányan tudtak magyarul	452 „
„ „ debreczeni volt	326 „
„ „ egyéb illetőségű	126 „
„ „ előmenetelre jeles	28 „
„ „ „ jó	76 „
„ „ „ elégséges	255 „
„ „ „ 1 tárgyból elégtelen	40 „
„ „ „ 2 „ „	18 „
„ „ „ több „ „	35 „
„ „ magaviseletre jó	300 „
„ „ „ szabályszerű	137 „
„ „ érettségire jelentkezett	33 „
„ „ sikerrel tette le	26 „

Az intézetben sok tanuló élvezett ösztöndíjat, tandijmentességet.

Az intézet ez évben fényes zászlóavatási ünnepélyt tartott.

A m. kir. állami főreáliskola.

Az állami főreáliskola népessége ez ideig 1901—2. iskolai évben volt a legnagyobb. Ezen évben 390 tanuló volt beírva. Azután fogyott a tanulók száma, úgy, hogy a régi számot többé nem érte el. Az iskola népességének ezen hanyatlása csak külső, azaz látszólagos, mert az iskola belső életére ez a számbeli hanyatlás előnyére van. Az iskola igazgatójának jelentése szerint nem csekély kedvetlenséget okoz azon körülmény, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszterium és Debreczen sz. kir. város között évek óta tart a vita azon jog fölött, melyet az állammal az iskola fentartása ügyében kötött szerződés, néhány tanári állás betöltésénél gyakorlandó betolyás biztosítására, hiányosan irt körül.

A tanulók létszáma a következő volt:

I. osztály	52
II. „	41
III. „	27
IV. „	20
V. „	11
VI. „	14
VII. „	22
VIII. „	9
Összesen	196

Ref. tanítóképző.

A felvételre jelentkezők száma ez iskolai évben is jelentékeny volt, bár előzőleg széles körben meghirdette az igazgatóság, hogy csak korlátolt számban vesz fel tanulókat. A beiratott tanulók száma az I. félévben 181, a II-ikban 156 volt, mely különbséget részben az I. éves tanulóknak a tanítói pályához szükséges hivatottság hiánya, részben pedig a felsőbb osztálybelieknek vidéki tanítószárokra szükségkívánta ideiglenes kibocsátása idézett elő. A tanulók, egy kivételével, mind magyarok voltak és 2 kivételével reformátusok. Egy román tanuló a magyar nyelv elsajátítása végett iratkozott be. Előmenetelt tekintve, a javítóvizsgálatok betudásával az I. félévben 86%, a II-ikban 89% fejezte be eredményesen.

A tanulók valláserkölcsei és hazafias viselkedése kifogástalan volt, nagyobb fegyelmi vétség, vagy az iskolai törvények szembetűnőbb megsértése nem fordult elő. Elismerést érdemel a tanulóknak az önképzőkörben kifejtett tevékenysége, pezsgő munkássága, aminek eredményeképpen az év folyamán rendezett kétféle nyilvános ünnepélyen a nagyközönség tetszését sikerült kinyerniök.

A különböző címeken juttatott segélyek összege 27,796 koronát tett ki. Lakást és tápintézeti ellátást minden, arra illetékes tanuló kapott.

Az intézetben az igazgatóval 7 tanerő működött.

A képzőintézet anyagi ügyei a kollegium többi alkotó részeinek ügyeivel együttesen intéztetnek, minek folytán az intézet fentartási költségeit csak megközelítőleg jelezhetjük a következőkben: személyi kiadások 34,549 kor., dologiak 10,629 kor., tanulók segélyezése 39,564 korona, összesen 84,144 korona, mely összegnek legnagyobb részét a kollegiumi pénztár, kisebb részét az egyházkerület, Debreczen sz. kir. város, a helyi egyház és más segélyforrások fedezik.

A debreczeni felső kereskedelmi iskola.

A debreczeni kereskedelmi tanintézet azon feladatát, mellyel a kereskedelmi szakismeretek terjesztését, művelt kereskedői és polgári iskolájával erős iparos-nemzedék

művelését illetőleg maga elé kitűzött, a lefolyt tanévben is igyekezett teljesíteni.

A tanintézet öt tagozatába beírt rendes tanulók létszáma a következő:

a) a felső kereskedelmi iskolába	196 tanuló
b) a kereskedő tanonc iskolába	185 „
c) a női kereskedelmi szaktanfolyamra	46 „
d) a kereskedelmi esti „	46 „
e) a polgári fiúiskolába	280 „
Összesen: 753 tanuló.	

Az emelkedés a megelőző évihez képest 101.

a) *A felső kereskedelmi iskola* mindhárom osztályát a jelentkezők nagy száma miatt párhuzamosították. Az év végén osztályozott rendes tanulók közül megfelelt 81%, ami az országos átlagnál sokkal kedvezőbb eredmény. Az egész tanéven át 57-en kaptak érettségi bizonyítványt, a tanintézet fennállása óta 987-en. Kiváló szorgalmuk és jóviseletükért 16 tanuló kapott jutalmat. A beírt tanulók 60% debreczeni, 9% hajdumegyei, 6% Szabolcs, ugyanannyi Bihar, 5% Szatmár és 14% 12 egyéb megyéből került ki. A tanulók szüleinek polgári állása és foglalkozása 33%-nál kereskedő, 19%-nál östermelő, 13%-nál iparos, 12%-nál köz- és magántisztviselő, 4% értelmiségi foglalkozással bíró és 19%-nál különböző. Vallásra: rk. 19%, gkat. és gkel. 1—1%, ref. 28%, ág. ev. 2% és izraelita 49%. Anyanyelvre a tanulók 98%-a magyar, a többi német és szerb.

b) *A kereskedő-tanonciskola*, a fővárosit nem számítva, az ország legnépesebb tanonciskolája és annak fejlődésére úgy a fentartó Kereskedő Társulat, mint a tanári kar nagy gondot fordít. Az év végén osztályozott tanulók közül megfelelt 77%, ami kedvező eredménynek mondható, mert nemcsak a tanoncoktatással foglalkozó szakemberek, hanem a kereskedelemmel szoros összeköttetésben állók is tudják, hogy nagy nehézségekkel kell e téren megküzdeni országszerte. A tanulók nagyrészenek nincs meg az előképzettsége, a gyakori óramulasztások, a tanulóknál a házi készülésre szükséges idő hiánya, sok tanulóknak évközben történő beiratkozása, a nehezebb fegyelem és rendtartás erős akadályokat képez a tanító munka utjában.

Elismerő jutalmat kapott 17 tanuló. Vallásra nézve 48% ref., 30% izraelita, 17% rkat., 4% gkatolikus, 1% ág. ev. Üzletük nemére nézve: fűszerárús 33%, divatárús 13%, kézmű és rövidáru 10%, vasáru 9%, vászon és rőfösáru 15%, egyéb 20%.

c) *A női kereskedelmi szaktanfolyam* az 1906—7. tanévvel fennállásának immár 9-ik évét töltötte be. Működésével sikeresen szolgálja azt a célt, hogy a fiatal nőknek megadja azokat a kereskedelmi és irodai szakismereteket és gyakorlati ügyességeket, melyekre az egyfelől a kenyérkeresetre utalt nőknek, másfelől mivel a leányainknak, mint a család tagjának az apa vagy férj üzletében és egyáltalában a háztartás észszerű vezetésében és vagyonkezelésben szükségük van.

A tanfolyamnak 1906—7. évben 46 növendéke volt, kik közül 45-en tettek vizsgálatot. Elismerő jutalomban részesült 6 növendék. Vallásra nézve 33% rk., 37% izr., 24% ref., 2% gk. és ág. ev., gk. 4%. Illetőségre 61% debreczeni és 14% más megyebeli.

d) *A kereskedelmi esti szaktanfolyam*, mely 7 hónapon át adott alkalmat és módot a napközben kenyérkeresettel elfoglalt felnőtt egyéneknek kereskedelmi és szakismeretek elsajátítására, — az a lefolyt tanévben is sikerrel szolgálta célját. Hallgatója volt 32 férfi és 14 nő, összesen 46-an.

Ez évben a női hallgatók száma nagyban emelkedett. Foglalkozásra nézve kereskedősegéd volt 15%, egyéb üzleti alkalmazott 9%, önálló iparos 1%, iparossegéd 1%, köztisztviselő 2 és gazdálkodó, magántisztviselő 2, magánzó 14.

e) *A polgári fiúiskola négyosztályába* az 1906—7. tanévben 280 tanuló iratkozott be. Debreczen lakossága ismeri és méltányolja ezen legfiatalabb tagozatban azt az iskolát, mely legalkalmasabb arra, hogy gazdasági, ipari és kereskedelmi pályára kerülő ifjaknak megadják azt az értelmi képzettséget és gyakorlatias irányu előismeretet, melyre hivatásuk okszerű és sikeres végzéséhez szükségük van.

A tanulók 72%-a megfelelt a követeléseknek. Elismerő jutalmat kaptak 22-en. Illetőségre debreczeni volt 78%, 22% pedig idegen. Vallásra nézve 29% rk., gk. és gkeleti 5%, ref. 50% és izraelita 11%.

Ezen öt tagozatot magában foglaló diszes és célszerű iskolai épület 4000 m² területet foglal el s dacára óriási terjedelmének, az öt tagozat együttes létszámára tekintettel ma holnap szűknek bizonyul és a további fejlődés a közel jövőben ismét igénybe fogja venni a Kereskedő Társulat áldozatkészségét. Annyi azonban bizonyos, hogy a nagy épülettömb a sokféle szertárak és gyűjtemények, a legkényesebb igényeknek is megfelelő tantermek, egységes tanárikar, az öt tagozat és az ezekben levő növendékek százai, valamennyien lelkes hirdetői a fentartó Kereskedő-Társulat bölcs előrelátásának és áldozatkészségének.

Ref. felsőbb leányiskola.

A debreczeni ref. egyház leánynevelő intézetében a vallásérvölcsi előmenetel általában megnyugtató volt. Az intézet öt különböző tagozatból áll és pedig:

- négy osztályu elemi iskola,
- gyakorló iskola,
- hat osztályu felsőbb leányiskola,
- tanítónőképzőintézet,
- internátus.

A város részéről az iskola igazgatótanácsában Bészler Károly és Oláh Károly vesznek részt.

Az *elemi iskolába* beiratkozott. 335 tanuló

A gyakorlóba 38 „

A *felsőbb leányiskolába* beiratkozott:

Rendes tanuló	258
Magán „	9
Évközben elmaradt	5
Meghalt	1
Maradt év végén	252
Vallásra ref.	229
Ág. ev.	6
Rk.	5
Unitárius	2
Izraelita	10

Tanítóképző:

A tanerők száma	16
A tanulók „	120
Képesítőt tett	44
Internátusban volt	51

Ref. elemi iskolák.

A lakosság számának emelkedésével a ref. iskolák száma évről évre szaporodik. És annak dacára, hogy városunk az iskolák városa és a város évenként nagy áldozatokat hoz a kultúra oltárára, e tekintetben még igen

sok tennivalónk van. Városunkban ez idő szerint a ref. iskolák tantermeinek száma 69, tanító van 46, tanítónő 21. Az utcai iskolák fentartási összege 125,093 kor. 92 fillér volt 1907-ben. A beirt tanulók száma 2445. Nagyobb akadályok az iskoláztatásban nem fordultak elő és a szokásos gyermekbetegségeken kívül nagyobb és veszedelmes járványok nem pusztították a gyermekeket. A tanulók előmenetele általában megnyugtató volt.

Rk. elemi iskolák (leány).

A rk. Svetits-intézetben, mely a Mi Asszonyunkról nevezett szegény iskolanővérek vezetése alatt áll, az ottani elemi iskola nagy látogatottságnak örvendett.

Az év elején felvettek	147	tanulót
Évközben jött	11	"
Elköltözött	2	"
Kimaradt	4	"
Meghalt	—	"
Nem vizsgázott	1	"
Az évet befejezte	151	"
Vallásra rk.	129	"
Gör. katolikus	1	"
Gör. keleti	1	"
Református	13	"
Ág. ev.	3	"
Izraelita	4	"
Nyelvre magyar	147	"
Helybeli	138	"
Vidéki	13	"

Rk. polgári iskola.

Felvétetett	358	tanuló
Helybeli	269	"
Idegen	69	"
Róm. katolikus	184	"
Gör. katolikus	9	"
Gör. keleti	3	"
Református	74	"
Ág. ev.	10	"
Izraelita	58	"

Rk. tanítónőképző.

Felvétetett	95	tanuló
Vallásra rk.	65	"
Egyéb vallásu	30	"

A rk. intézet különböző tagozatu intézeteiben 27 tanerő működött nagy buzgalommal.

Az iparostanonciskola.

Beirt tanulók száma az esti és rajziskolára	1085
" " " csak a rajzra	217
Összesen	1302
Ezek közül az 1907. évben mesterségével felh.	114
" " " " felszabadult	106
" " " " végén maradt	1802
" " " " debreceni volt	718
" " " " idegen	854
" " " " vallásra ref.	989
" " " " " ág. ev.	6
" " " " " unit.	7
" " " " " róm. kath.	206
" " " " " gör. kath.	41
" " " " " gör. keleti	3
" " " " " izraelita.	50
" " " " " életkorra 12—15 éves	316
" " " " " " 15-nél több	986
Összesen	1302

Ezek közül az 1907. évben anyanyelvre magyar	1292
" " " " " német	4
" " " " " tót	1
" " " " " cseh	1
" " " " " oláh	4
Összesen	1302

A beirt 1302 tanuló 71 iparágban oszlott meg. Azon iparágak, melyekben a tanulók száma 20-nál több, a következők:

Közműves	156	Hentes	53
Csizmadia	124	Ács	46
Cipész	113	Bádogos	26
Asztalos	98	Kerékgyártó	25
Lakatos	91	Fodrász	24
Férfi-szabó	69	Szobafestő	23
Géplakatos	66	Könyvkötő	21
Nyomdász	22	Kefekötő	21
Kovács	54		

A tanulók előmenetele és magaviselete általában jó.

A fentemlített iparostanonc iskolán kívül kiváló eredménnyel működött a Máv. debreczeni gépjavitó műhelyének iskolája és a pincér szakiskola, melyet a vendéglős társulat tart fenn segítséggel. Beiratkozott az I. oszt. 12, a II. oszt. 14, a III. oszt. 8 tanuló, összesen 34. Tantárgyak: magyar, német, francia, földrajz, üzleti foglalkozás, természetrajz, vegy- és számtam, illetmten, kiszolgálás, terítés stb. A tanonciskolának 3 tanítója van. Segélyezi az állam, a város és a kamara.

Van városunkban iparossegédeket továbbképző tanfolyam. Beiratkozott 37 tanuló, ezek közül vasárnapi órákra 2. A 35 tanulóból 7 egyáltalában nem járt, minden esti órára csak 5 járt.

Az óralátogatás adataiból az iparossegédek közönye látható, ami szomorú jelenség annyival is inkább, mivel a tanfolyam 1000 kor. állami, 600 kor. kamarai és 600 kor. városi segélyt kap.

A debreczeni jótékony nőegylet női ipariskolája, melyet az állam, város és kamara támogat, szépen működött. Május hóban csetneki csipke tanfolyam volt, melyet 13-an látogattak. A himző-, teher- és ruhavarró osztályban a növendékek szép eredményt értek el.

Ipari képzés tekintetében nem jelentéktelen a debreczeni kézügyesítő egyesület által fentartott kézügyesítő iskola. Ez évben famunkára 13, agyagmunkára 24, papírmunkára 26 növendék iratkozott be. A város segéllyel támogatja.

A fémipari szakiskola, mely a város nagymérvű, több mint 400,000 koronás áldozatkészségéből létesül, remélhetőleg a jövő 1909. év szeptember havában nyílik meg az új épületben, de maga az iskola ideiglenesen berendezett helyiségekben megkezdi tanulásait már a folyó 1908. évben.

Az országos tanítói árvaház.

A debreczeni országos tanítói árvaház, melyben mindkét nembeli tanítóárvák vannak elhelyezve, egy felügyelő bizottság vezetése alatt áll.

Az árvaházban neveltetett 89 fiu és 82 leány = 171.

Vallásra nézve róm. kath.	összesen	64
" gör. kath.	"	39
" gör. keleti	"	3
" református	"	54
" ág. ev.	"	3
" unitárius	"	1
" izraelita	"	6

<i>Anyanyelvre</i> magyar	összesen	. . .	112
" német	"	. . .	7
" oláh	"	. . .	16
" rutén	"	. . .	22
" tót	"	. . .	11
" horvát	"	. . .	3

Bentlakik 77 fiu és 78 leány, künn 11 fiu, távol van 1 fiu és 4 leány.

Az egészségi állapot az év folyamán jó volt, semmiféle ragályos betegség vagy súlyosabb baj nem fordult elő. Az intézet fentartására a közoktatási kormány 87,000 koronát utalt ki. Ezen összegben nincs benne a személyzet 10,000 korona fizetése. Az árvaház kezeli a *csiz* fürdői szanatoriumot, hová a görvénykóros árvák küldetnek. Évenként 40 gyermek van itt elhelyezve július és augusztusban.

Az árvaházban egy árva ellátása az összes költségek figyelembevételével 515 kor. 46 fillérbe kerül.

Az árvaházat egy igazgató vezeti, továbbá 2 férfi és egy nőnevelő, egy orvos és egy házvezetőnő.

Az intézet fiu- és leánykórházában ápolatnak a növendékek.

Városunk kulturális intézetei.

Az ország fővárosát kivéve alig van város, melyben a kulturális intézetek oly sokaságával találkozunk, mint városunkban. Nálunk a következő ilyen intézmények vannak:

- Emke debreczeni fiókja.
- Magyar védő-egylet fiókja.
- Városi muzeum.
- Csokonai irodalmi kör.
- Zenede.
- Műpártoló-egyesület.
- Gönczy-egylet.
- Színügy-egylet.
- Színház.

A fentemlített egyletek ugyszólván valamennyien élvezik a város áldozatkészségét, mint azt a közművelődésre fordított kiadások rovatában láthatjuk.

Van városunkban 5 napilap, 2 élclap, 2 hivatalos lap, 1 gazdasági, 4 vallásos irányu és 1 méhéslap.

Városunk jótékony egyletei.

- A más helyen említett négy nőegylet.
- Vöröskereszt-egylet fiókja.
- Tisztviselők önszegélyző egylete.
- Andaházy—Szilágyi-intézet.
- Siketnéma-egyesület.
- Tanítói árvaház.
- Theresianum (kath. árvaház).
- Gyermekvédő-egylet.
- Székely-társaság.
- Szent Vince-egylet.
- Szent-egylet.
- Zion-egylet.
- Bikur-Cholim.
- Temetkezési egylet.
- Munkás betegsegélyző-pénztár.
- Rabsegélyző-egylet.
- Munkások rokkant és nyugdíj-egylete.
- Vaskereskedelmi alkalmazottak "
- Városi szegényház.
- R. kath. "
- Ref. "
- Két népkonyha a téli időszakban.

Dalos- és önképző-egyletek, társaskörök.

- Főiskolai énekkar.
- Debreczeni dalegylet.
- Petőfi "
- Munkás "
- Egyetértés "
- Szent László "
- Kereskedők "
- Kossuth "
- Kereskedő ifjak társulata.
- Iparos ifjak önképző-egylete.
- Nyomdászok szakegylete.
- István-gőzmalmi munkások szakegylete.
- Máv. altiszti kör.
- " " dalos-kör.
- Debreczeni Kaszinó.
- Magántisztviselők egylete.
- Jogász- és tisztviselő-kör.
- Műkedvelő fényképészek egylete.
- Polgári Kör.
- Kereskedelmi csarnok.
- Függetlenségi Kör.
- 1848—1849. honvéd-egylet.
- Önkéntes tűzoltó-testület.
- Szállodások stb. ipartársulata.
- Lovar-egylet.
- Urkocsis "
- Vadásztársulat.
- Polgári lövőtársulat.
- Torna-egylet.

A debreczeni jótékony nőegyletek.

Városunkban több nőegylet működik az emberszeretet szolgálatában. Legrégibb ezek között a *debreczeni jótékony nőegylet*, mely negyven éves tevékenységre tekinthet vissza. Ezen egylet árvaházat tart fenn, ez idő szerint 20 árvával, hatosztályu osztatlan népiskolával, melynek tanítónőjét fizeti. Iskolája mintaszerű és a közelben lakó családok szívesen adják ezen iskolába gyermekeiket. A nőegylet egy nőipariskolát is tart fenn állami és városi támogatással és ezen intézet az ország első intézeteivel egyrangú, a nőegylet állandó szegényeket segít és pillanatnyi adományokat nyújt; évenként 4000 koronát. Végül vezeti tagjai által a városi népkonyhát. Saját háza van.

Erzsébet-egylet (katholikus nőegylet). Nemrégben alakult és tagjainak buzgalma folytán már is nagy tőkére tett szert, melynek kamataiból a szegényeknek valláskülönbség nélkül ad segélyt és élelmiszert.

Fillér-egylet (ág. ev. nőegylet) igen sok szolgálatot tesz az emberszeretet munkájában.

Izraelita népkonyha. Az izraeliták nőegylete népkonyhát tart fenn és segít a szegényeit. Alaptőkéjének kamatai és a bőséges adományok fedezik kiadásait.

Valamennyinek sok alapító, rendes és pártoló tagja van; versengés nélkül fáradoznak az emberszeretet munkájában, számtalan fájó könnyet törölve le irgalmasságuk selyemkendőjével.

A városi népkonyha.

Városunk törvényhatósági bizottsági közgyűlése minden évben bőkezűen gondoskodik a népkonyháról, hol a szegénység télviz idején, rendszeresen három hónapban egészséges meleg ételre talál. Elismeréssel emelem ki a debreczeni jótékony nőegylet tevékenységét, mellyel a nép-

konyhán a felügyeletet már hetedik éve elvállalta, oly lelkiismeretesen kezelvén ezen intézmény anyagi ügyeit, hogy szinte csodálatosan kevésbe kerül egy-egy adag kiszolgálása.

A népkonyhát felnőttek is, de jobbára szegény iskolás-
gyermekes veszik igénybe; számuk naponként 300—700
között ingadozik. Sajnálattal említem meg, hogy a város
nagyközönsége, de különösen a vagyonos polgárosztály
egy fillérrel sem szerepel ezen emberbaráti intézmény
jötevői között.

A népkonyha bevétele volt 1907-ben:

Maradvány	306·81 K.
Debreczen várostól	4800— „
Fizetési ebédekből	170·10 „
Kövesdy-alap kamata	43·33 „
Adakozásból	102·46 „
Összesen	5422·70 „

Kiadás:

Főlszerelés, élelem, fa, ennek vága- tása, cselédbérek	5647·83
Maradt fedezetlen	225·13

melyet a városi tanács kifizetett.

Ebédelt a népkonyhán összesen:

ingyenes	40,076 adag,
fizetési	850 „

Egy adag került átlag 14·09 fillérbe.

A siketnémák intézete.

A siketnémák intézete, melyet Debreczen sz. kir. vá-
ros közönségének áldozatkészsége hozott létre, évről-évre
fejlődik, mindig és mindig intenzívebben és magasztosab-
ban teljesítve hivatását. Nemsokára állandó otthona lesz
az intézetnek, amennyiben e tekintetben serényen foly-
nak a tárgyalások.

Az intézetből az 1906—7. év folyamán, illetve az
iskolai év végén, részint előrehaladott koruk, részben ké-
pezhetetlenségük miatt eltávolított 11 növendék. Helyükbe
az 1907—8-ik tanévre felvettünk 11 első osztályos gyer-
meket. Az intézet növendékeinek száma 60 volt, öt fel-
menő osztályban.

Az intézetből előrehaladott koruk miatt elbocsátott
növendékekből az igazgatóság helybeli iparosoknál 3 növen-
déket helyezett el és felettük a jelenben is felügyeletet
gyakorol.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. kormány az iskolai
év végén Eötvös László és Pirovits Jenő tanárokat áthe-
lyezte és helyükbe Govrik Béla és Tóth Árpád tanárokat
nevezte ki.

Az intézet a múlt évben első sorban Debreczen sz.
kir. város, majd a körzetébe eső törvényhatóságok, váro-
sok és községek állandó évi segélyéből, a belügyminisz-
terium segélyéből és a begyűlt adományokból fedezte szük-
ségletét.

A tanulmányi előmenetel és fegyelem megnyugtató
volt. A növendékek egészségi állapota kielégítő. Ellátásuk
egészséges és tápláló.

Örömmel említem fel, hogy a nagyközönség az ember-
szeretet ezen gyönyörű művét nemcsak meglátogatja, ha-
nem áldozatkészségével támogatja is. Ez a támogatás leg-
inkább meglátszik a karácsonyi ünnepek előtt, midőn a
szeretet és könyörület szebbnél-szebb adományokkal rakja
meg a szerencsétlen siketnémák karácsonyfáját.

A leánynövendékek izléses kézimunkáját a közönség
nagyon megdicsérte.

A városi színház.

Városunk színházát a szerződés értelmében Zilahy
Gyula színigazgató igazgatta. Az előadásokat az igazgató
1907 szeptemberben kezdte meg az „Utolsó szerelem“
című történeti vígjátékkal és bevégezte a szezont 1908
május hó 20-án. Az igazgató a szerződésben elvállalt
kötelezettségének igyekezett megfelelni, bár némi kívánni
való maradt hátra, amennyiben egyes szerepkörök nem
voltak kellő erővel ellátva.

Közönségünk mindennap megtöltötte a színházat,
városunk ezen egyetlen művészeti hajlékát. Nem volt
fukar az elismerésben, de ha hibát talált a rendezésben,
összjátékban vagy a vezetésben, sietett azt a színügyi-
bizottság útján az igazgatóval közölni, ki készséggel hall-
gatta meg a bizottság óhajlásait.

A színügyi-bizottság több ízben tartott ülést, melyek-
ben a színház szellemi és anyagi ügyei felett gyakorolta
ellenőrzési jogát.

A város a színházat a költségvetés rovata szerint
majdnem 40.000 koronával támogatta, jelét mutatván ezzel
is áldozatkészségének és a kultúra iránt érzett meleg
szeretetének.

Az igazgató vendégszereplésre több neves művészt
és művésznőt hívott meg. Ilyen alkalmakkor a városi
Tanács a helyárok méltányos felemelését megengedte.

Ugyancsak a városi tanács a színház feljárójának,
illetve földszintjének két oldalán új ruhatárakat készíttetett
és a színházban a legszükségesebb javításokat foganato-
sította. Megemlítem, hogy városunk nagy közönségének
számarányához képest a színházat rövid időn belül bővi-
tenünk kell. Így történik-e ez, vagy pedig egy egészen új
színház építését határozza-e el a közgyűlés bölcsesége,
nem tudom, de kijelentem, hogy a mostani állapotok
okvetlenül megszívlelendők.

A városi muzeum.

A városi muzeum harmadik évi jelentéséből örömmel
láthatjuk városunk ezen fiatal kulturintézményének gyara-
podását. Az ügyeket a muzeumi-bizottság intézi. Az 1907.
év folyamán a bizottság négy ülést tartott.

A muzeum bevétele:

Löfkovits Arthur 5000 kor. adományának részlete	500— K
Debreczen város járuléka	6462·61 „
Adományok	760·60 „
Muzeumi helyiség és szolgálakás lakbérlete	1500— „
Fa, világítás	250— „
Összesen:	9473·27 K

A muzeum kiadása:

Löfkovits Arthur járuléka	500— K
Muzeumőr fizetése és lakbére	2500— „
Szolgafizetés és ruházat	800— „
Gyűjtemények gyarapítása	1500— „
Butorozás és berendezés	1100— „
Gyűjtemények szállítási költsége	50— „
Rendezés	200— „
Kiadványok	150— „
Irodai kiadások	100— „
Helyiség, fűtés és világítás	1750— „
Biztosítás	52·61 „
Öreg honvédek díjazása	624— „
Szép művészeti gyűjteményekre	2658·85 „
Megtérítés	800— „
Összesen:	12,685·46 K

Maradvány: 246.66 korona.

A *kulturpalota* építési ügyében az előmunkálatok folyamatban vannak; az állam az építkezéshez 100,000 koronával járul. Ezen palotában lesz elhelyezve a muzeum, mely 14,685 dr.ból áll és 1907-ben vétel és ajándékozás útján 6358 drb.-bal gyarapodott.

A *muzeumot* az év folyamán meglátogatták Szalay Imre a nemzeti muzeum igazgatója, dr. Báthy Zsigmond muzeumőr, Mihalik József a főfelügyelőség előadója, Radisics Jenő igazgató, dr. Fejérpataky László, Hermann Ottó és Lehóczky Tivadar tudósok és a város közönsége, tanintézetei.

A Debreczen városi és hajdúvármegyei rabsegélyző-egylet 1907. évi működése.

Ezer emberbaráti egylet azon szerencsétleneket akarja az életnek megmenteni, akik összeütközésbe jöven a törvénnyel — fogságba kerülnek. Az egylet nemcsak a büntetését elszenvedettnek nyújt segítséget a tisztes élet megkezdéséhez, hanem segíti a bűnös hátrahagyott családját addig, míg a kenyérkereső vissza nem térhet hajlékába.

Az év folyamán az egylet kiadott segélyezésre 26 egyénnek 1268 koronát. Az egyletnek van 12 alapító, 144 rendes és 8 pártoló tagja, összesen 164.

Az egylet államsegélyt kap . . . 4000 K
Adományt Szücs Miklós elnöktől . . . 54 „
Csath Sándor dr. ügyvédől . . . 8 „

Az egylet két választmányi ülést tartott és 1 közgyűlést. Az ülésen folyó ügyeket intézett el és egy menház építésére tett javaslatot.

A tétel címe	Bevétel		Kiadás	
	Értékp.	Készp.	Értékp.	Készp.
1907 január 1 pénzt. állapot . . .	19322.42	43.08		
1907. folyamán takarékpénztárból . . .	—	1400	1400	—
Tökésített kamatok	1182.13	—	—	—
1907. évi tagdíjak	50	290	—	50
Államsegély	4000	—	—	—
Adományok	—	180	—	—
Irodai és nyomdaköltségek	—	—	—	181.07
Segélyezések	—	—	—	1268
Összesen:	24554.55	1841.08	1400	1499.07
Kiadás:	1400	1499.07		
Maradvány:	23154.55	342.01		

Az egylet mérlege.

Postaforgalom Debreczenben 1907-ben.

Bérmentes és bérmentetlen levél és zárt levelező-lap érkezett az 1907. év folyamán 1.886,300 drb.
Levelező-lap 1.148,368 „
Nyomatvány és aruminta 569,400 „
Portomentes és ajánlott levél 342,160 „

Az összes levélpostai küldemények közt drb.
volt ajánlott díjköteles levél, érkezett 184,184 „
feladatott 155,792 „
Díjköteles és portomentes csomag érkez. 215,904 „
„ „ „ feladatott 122,512 „
Díjköteles és portomentes pénzes-levél erk. 12,480 „
„ „ „ feladat. 9464 „
Utánvétellel érkezett levél 5772 „
„ „ csomag 31,356 „
Megbízás érkezett 5448 „
Utalvány érkezett 202,508 „
Értékben 11.525,615 „
Utalvány feladatott 145,682 „
Értékben 9.905,316 „

Távirat-forgalom városunkban 1907-ben.

Feladatott távirat 99,377 drb.
Érkezett 75,072 „
Takaréktári chek-forgalomba befizettek . 20,189.745 „
„ „ „ 4,840.122 „

Távbeszélő-forgalom 1907-ben.

Városunkban telefon előfizető volt 1907-ben 586
Távbeszélő állomás volt 666
A telefonbeszélgetések száma 2,614,290
Megjegyzem, hogy az 1907. év folyamán városunkban egy új posta és egy távbeszélő állomás rendeztetett be.

A Magyar-Osztrák Bank debreczeni fiókjának műveletei 1907-ben.

A Magyar-Osztrák Bank debreczeni fiókja az 1907. évben a következő pénzügyi műveletekkel foglalkozott:

1. Váltók, warrantok és értékpapírok le-számítolása 64.590,265 K
2. Engedélyezett kölesönök kézizálogra . . 8.762,900 „
3. Kiállított utalványok 82,279 „
4. Külföldi piacok ügyei 212,947 „
A műveletek összege 73.648,991 „
Nyers jövedelem 736,384 „
A kezelés költségei, adó és egyebek . . 228,440 „
Nyereség 507,943 „

A debreczeni részvénytársasági pénzügyintézetek forgalma 1907-ben.

1. Alföldi Takarékpénztár r.-tőke 1.200,000 K, tiszta nyereség 168,407 = 8%.
2. Általános Takarékpénztár r.-tőke 1.000,000 K tiszta nyereség 70,676 = 4%.
3. Bankegyesület Takarékpénztár r.-tőke 800,000 K, tiszta nyereség 40,375 = —.
4. Hitelbank r.-tőke 600,000 K, tiszta nyereség 60,204 = 6%.
5. Első Takarékpénztár r.-tőke 3.000,000 K, tiszta nyereség 774,182 = 23%.
6. Forgalmi bank r.-tőke 600,000 K, tiszta nyereség 65,333 = —.
7. Ipar- és ker. bank r.-tőke 1.200,000 K, tiszta nyereség 137,924 = 6.8%.
8. Közgazdasági bank r.-tőke 1.400,000 K, tiszta nyereség 152,238 = 8%.
9. Takarékos és Hitelintézet r.-tőke 500,000 K, tiszta nyereség 58,031 = 7 1/2%.

Megemlítem itt, hogy a Magyar-Osztrák Bank a pénzdrágaság idejében a legnagyobb figyelemmel viselkedtek az itt-ott valóságos válsággal küzdő pénzüzetekkel szemben.

Jogszolgáltatás 1907-ben.

A debreczeni kir. törvényszékhez beadatott 1907-ben:

Rendes váltókereset	166
Sommás	3149
Csődügy	19
Ezeknél a passziva	1.990,058 K
„ az aktiva	965,010 „
Bejegyzett cég volt 1906-ban	1628
1907-ben bejegyeztetett	73
Töröltek	31
Maradt 1907 dec. 31.	1670

A debreczeni m. kir. dohánygyár forgalma.

Városunkban a m. kir. dohánygyár sok munkáskezet foglalkoztat. Az 1907. évben a következő gyártmányok készültek a feltüntetett értékben:

Hazai pipadohány	4.564,000 drb	=	365,120	—
„	108,703	„	=	282,627,80
Kapa	379.666,000	„	=	463,728
Kapa	44,103	„	=	114,667,80
Debreczeni	6.446,000	„	=	386,760
Magyar I.	18.241,000	„	=	1.094,460
Magyar II.	102.967,000	„	=	6.178,020
Limitó	1.469,000	„	=	119,680
Legfinom. szivarka doh.	15.263,000	„	=	2.136,720
Középfín.	14,500	„	=	46,000
„	2.205,000	„	=	167,400
Magyar szivarka	225.322,200	„	=	2.253,222
Virginia	176.502,106	„	=	1.755,021
Dohány lugviz kivonat	14,122 kgr.	=	19,065,10	

Városunk valláserkölcsi és társadalmi élete.

Városunk valláserkölcsi életét nem zavarta meg semmi bántó körülmény. A különböző vallású lakosság híven ápolta a felekezeti békét és nem egyszer fényes jelét adta vallási türelmességének. Nagyobb büntények, mint azt a rendőrségről szóló jelentéséből látható nem fordultak elő. Az emberi gyarlóságból származó bűnök és kihágások is közepes számban történtek. Nem hallgathatom el azonban épen városunk jó hírnevének érdekében népünk egy rossz szokását. sőt joggal mondhatom bűnét, hogy nem tud elszokni a ruft és megbotránkozató káromkodásról és mosdatlan beszédéről. Ezen hibában, fájdalom, nemcsak a felnőttek leledzenek, hanem a nők és gyermekek is, ami természetesen lelkük eldurvulására vezet. Rossz szokása népünknek, hogy a tisztaságot nem mindenben ápolja, például az utcákat beszemeteli és azt is sajnosan kell tapasztalnunk, hogy az ültetvényeket, melyekre a város ezeket áldoz, nem kiméli és a gyermekek a falakat bepiszkolják, a növényeket tépik, tapossák, letördelik. Mindenesetre ezen hibák megszüntetése nemcsak az iskola, de főleg és első sorban a szülői ház és gondosság kötelessége.

Társadalmi, kulturális és emberbaráti életünk pezsgő volt. Lakosaink sokat áldoztak a közjóra és ezek közül leginkább az intelligens középosztály, mely leginkább küzd a megélhetés gondjaival. A társadalom részint adakozásokból, részint ünnepségek és multságok rendezésével segített, különösen a téli időszakban a nyomoron, a jótékony egyletek pénztáruk és bevételük feleslegéből sok

könyvet töröltek le, maga a város részint nagymérvű pénzadománnyal, részint felvágott és a házakhoz ingyen szállított ingyenes fával segített a szegénységen. Az emberbaráti szeretetet hathatósan szolgálta a nőegylet által vezetett városi népkonyha, melyről alább fogok említést tenni.

Az 1907. évi általános drágaság hatása városunkban.

Az országszerte tapasztalható drágaságot városunk lakossága is érezte, mert az magas fokra emelkedett. Ez okból nagyarányú kutatás indult meg a folyton emelkedő drágaság okainak kipuhatólására.

Azon nézetben vagyok, hogy az általános drágaság oka valóban az, amit a legtöbb törvényhatóság panaszos hangon említ fel. A szociális bérharcok, a munka magas ára, a termés rosszasága, a házi gazdaságok kezdetleges volta, a legelők hiánya, a takarmány és állattenyésztés csekélyisége, a nyugoti marhafajok borjuinak gyors vágásra adása, a különböző állati betegségek, a huskérdés rendezetlensége, a mészáros mesterek karteale stb.

Tapasztaljuk városunkban, hogy jóllehet a vágó marhaárak estek, a hús nem lett olcsóbb. A város tárgyalásokat is folytatott hatósági mészárszék felállításáról, mindezt azonban ez nem hozta meg a kívánt eredményt s a mészárosokkal folytatott tárgyalás is — az év végén — alig néhány fillér árleszállítást eredményezett.

Az általános drágaság miatt a kereskedelmi és ipari vállalkozó kedv megcsökkent. Nagyobb építkezéseket nem láttunk, mert a munkások túlköveteléseit a munkaadók nem tudták teljesíteni. Ennek következtében a kereseti források is megfogytak és igen sok munkás nyomorgott a tél folyamán, mert az oktalan munkaszünetések bizalmatlanokká tették a munkaadókat. A kereskedelmi téren is észrevehető volt a pangás és a küzdelem a létért egyeseket arra ösztönzött, hogy tisztességtelen reklámokkal csalogassák a nagyközönséget, hogy valamelyes forgalmat érhessenek el.

Városunk hivatalos lapja.

Városunk 1904 október 1. óta egy nem hivatalos, de mégis főleg a városi hivatalos eljárás alatt álló dologgal foglalkozó lapot tart fenn *Vecsey Imre* fő- és *Koncz Ákos* felelős szerkesztése alatt. Célunk ezen lap felállításával az volt, hogy a közönség a leghitelesebb alakban tudja meg a városi ügyek vezetését. A lap ezenkívül közli a miniszteri körrendeleteket és utasításokat, a szabályrendeleteket, melyeknek összegyűjtése most van folyamatban, továbbá a város árlejtéseit és pályázati hirdetéseit. A lap végül városi ügyeket és közkérdéseket vitatott meg és igen sok cikkelyben foglalkozott az általános drágaság okaival, a szervezeti szabályzattal és ezzel kapcsolatos fizetésrendezéssel, valamint a Hortobágy hasznosításának eszméjével, mindenkor tárgyilagosan, erős érvekkel hangoztatva ezek keresztülvitelének szükségességét. Közölte továbbá a tanácsulések fontosabb határozatait, a bizottságok üléseit, a közgyűlések lefolyását és általában mindazon nevezetesebb eseményeket, melyek a városi ügyek vezetésében felmerültek. A lap, mely „A Város” címet viseli, minden bizottsági tagnak ingyen jár azért, hogy a városi ügyekről azok is tájékozva legyenek, akik a közügyek vezetésében bármi okból személyesen részt nem vesznek.

A városi tisztikar egyik-másik tagja a lap hasábjain érdekes cikket írt, azonkívül országos nevű közigazgatási és közgazdasági írók is felkeresték lapunkat szellemi ter-

mékeikkel, használva a napirenden levő közkérdések megoldásának.

Kötelességemnek tartom ez uton is elismerésemet nyilvánítani azoknak, kik a lap szellemi részének szintjél értékes munkáikkal gyarapították s nem mulaszthatom el azt sem, hogy ezt a lapot ne ajánljam a törvényhatósági bizottsági tagoknak figyelmébe. Ezzel a lappal elérhető volna, hogy a bizottsági tagok folyton tájékozódva volnának a városi ügyek állásáról, még pedig mindig a kiszínezés s elferdítés nélküli valóról s lelkiismeretesen tudnának eleget tenni törvényhatósági bizottsági tagsági kötelességüknek s ez fontos dolog a város fejlődésén.

Halálozások a tisztikarban és a bizottsági tagok közt.

Az 1907. évben tisztviselőink közül négyen hunytak el. A tisztikar részt vett a megboldogultak temetésén, ravatalukra koszorút helyezett. Az elhunytak a következők:

Ifju Vályi Nagy Gusztáv közigazgatási gyakornok. Meghalt május 5-ikén, barátja kezében véletlenül elsült fegyver által halálra sebezve, temetése volt május 7-ikén. Vele egy költői lelkű ifju szállott sirba.

Baranyi Sándor dr. városi kórházi segédorvos. Szintén fiatalon, pályája kezdetén hunyt el szeptember 14-ikén. *Csáky Gergely* ny. tanácsnok nov. 5.

Boross Tóby Elek dr., városi aljegyző életének 37-ik évében szeptember 26-ikán elhunyt. Benne egy kötelességtudó, buzgó tisztviselőt, szeretetreméltó modoru embert, társadalmi életünk egy kedves tagját sirattuk. Temetésén jelen volt a városi tanács, tisztikar és nagy közönség. A sirnál a városi tisztikar nevében Koncz Ákos th. tanácsnok, közlevéltáros bucsuztatta el korán elhunyt tisztársunkat. *Dr. Árvay Béla* th. tiszti ügyész július 18.

Beke Imre, városi nyug. kiadó. Elhunyt dec. 21-ikén, életének 73-ik évében. Majdnem negyven esztendeig szolgálta városunkat törhellen hűséggel, odaadó szorgalommal. *Seres Lajos* irnok aug. 3.

Szabó József ny. főszámvevő aug. 20.

A városi bizottsági tagok közül elhunytak

Jóna István virilista bizottsági tag március 8-án, 55 éves korában.

Szilágyi Károly, ügyvéd, virilista biz. tag, febr. 18.

Seres András, választott biz. tag, febr. 24.

Jobbágy János, „ „ „ május 28.

Dr. Szikszay Szabó József, virilista biz. tag, okt. 17.

Nyugdíjazások és végkielégítések, kegydíjak 1907-ben.

1. Ember Lajos nyomdai ügyvezető	1440 K
2. Balogh Zsigmond rendőr	252 „
3. Barcza Bálint erdőőr	280 „
4. Debreczeni József hajdu	259 „
5. Horváth Gábor rendőr	252 „
6. Kovács Ferenc „	252 „
7. Nagy Lajos „	300 „
8. Orosz János „	348 „
9. Őri István „	252 „
10. Szilágyi János „	252 „
11. Dr. Tóby Eleknének özvegyi segély	880 „
12. „ „ gyermekének „	176 „
13. Végh László rendőr	252 „
14. Lókodi Sándor erdőőr özvegye	146 „
15. Németh Ferenc özvegye	240 „
16. Deák Ferenc özvegye	108 „
17. Tóth András özvegye	146 „
18. „ „ öt árvájának	200 „

A közlevéltárba beutalt szerződések és okiratok 1907.

1. Gyalogsági és lovassági laktanya pótraktárának átadásáról felvett jegyzőkönyv és leltár.
2. Kórházi gyógyszerek szállítási szerződése.
3. Hajdu vármegye szerződése a hivatalos nyomt.
4. A vadásztársulat alapszabályai.
5. Dorsch Hugó szerződése városházi redők készit.
6. Hutflész Kázmér nagy álmzugi bérlete.
7. Bészler János-féle kaszáló megvételi szerződése.
8. Csendőrkerületi parancsnoksággal kötött szerződés
9. Erzsébet királyné ösztöndíj-alapító levele.
10. Feldmann Cz. I. boltszerződése.
11. Szücs Károly boltszerződése.
12. Privitzer Józsefné boltszerződése.
13. Horváth János faraktári bérlete.
14. Balogh István lakásbérlete.
15. Krausz Mór boltnyitási nyilatkozó.
16. Gazdasági akadémia földbérlete.
17. Villamos világítás átviteli épületeinek szerződése.
18. A debreczen—hajdusámsoni vasut kisajátítási szerződése.
19. Somogyi—Gáll keritkezés okirata.
20. A Nyugoti-utca 20-ik sz. ház megvételi szerz.
21. Németh András sertésvásártéri italmérési bérl.
22. Tanyai iskolák építéséhez 100,000 korona hozzájárulás.
23. A fűvészkert-utcai 7. sz. ház megvételi szerz.
24. Villamos telep építési szerződése.
25. Városi épületek és boltok leltára, 22 drb.
26. Szoboszlai István boltszerződése.
27. Városi kaszálók bérleti szerződése, 40 drb.
28. Tóth János Isten-föld bérlete.
29. Mohai István legelőföld bérlete.
30. Feldmann Cz. I. és Társa boltbérlete.
31. Bruckner Ödön lakbérlete.
32. Horvát István „
33. Szatmári András építési nyilatkozata.
34. Vásári András földjét a város megveszi.
35. Gacsó Ferenc földbérlete.
36. A gypmesteri telep leltára.
37. Faipar r.-t szerződése.
38. Brünn Zsigmond faraktári bérlete.
39. Steinberger Salamon farakt. bérl.
40. Lukács Vilmos szerződése a villamostelep betonmunkálatára.
41. Nagy István szerződése a foglyok élelmezésére.
42. Tanyai iskolák építési szerződése.
43. Dr. Szilágyi Imre lakbérlete.
44. Lövy Bernát földbérlete.
45. Kovács Mihály „
46. Harsányi István „
47. Herschkovics Ignác lakásbérlete.
48. Fűvészkert-utca 7. és 9. sz. ház megvétele.
49. Beck Sámuel ispotályi iskola építésének szerz.
50. Czakó Zsigmondné telekeladási szerz.
51. Bészler-féle ház adásvételi szerződése.
52. Szesztina Lajosné alapító levele.
53. Walles M. boltszerződése.
54. Leichtmann-cég „
55. Steimacker Aurél lakásbérlete.
56. Nagy Sándor földbérlete.
57. Zalai Márk lakásszerződése.
58. Lindenfeld Ignác boltszerződése.
59. Györfi Sándor boltbérlete.

60. Izraelita iskolasegély szerződése.
61. Földesi József lakásszerződése.
62. Rickl Antalné telekeladási szerz.
63. Lós András földbérlete.
64. Szücs István ..
65. Mikulás János csapszékberlete.
66. Eister és Bruder cég magfavételi szerz.
67. Hegedüs és Sándor zsolnári szerz.
68. Házi lövő és tornaterem szerz.
69. Kacz Lajos uthasználati ..
70. Biró Pál földbérlete.
71. Csathó Gabriella házeladási szerz.
72. Erber Ernő lakásbérlete.
73. Antal-féle ház megvételi szerz.
74. Kovács Aladár lakbérszerződése.
75. Helmer Sámuel földbérlete.
76. Simon György földbérlete.
77. Bosznay és Tsa boltszerződése.
78. Kiss Lászlóné földbérlete.
79. Gréf Sándornéval kötött szerződés a toronyórák javítása tárgyában.
80. Siketnéma intézetnek átengedett terület szerz.
81. Csáky János földszerződése.
82. Gyöngyössy Viktor színházi festő szerz.
83. Nagy Sándor földbérleti szerz.
84. Horváth József faraktári bérl.
85. Molnár Lukács boltbérlete.

A város által 1907. évre megrendelt lapok kimutatása.

1. Gyakorlati és közigazgatási könyvtár és döntvény.
2. Budapesti Közlöny.
3. Debreczen.
4. Debreczeni Független Ujság.
5. Debreczeni Ujság.
6. Jogtudományi Közlöny.
7. Magyar Közigazgatás.
8. Mercur.
9. Hadsereg.
10. Vizügyi és Hajózási Közlöny.
11. Városok Lapja.

A lapok rendszeresen kezeltek, havonként összegyűjtetnek és az egybegyűjtött példányok részben a városi könyvtárban, részint a közlevéltárban őriztetnek.

A városi tanács az irodalom, főleg a közigazgatás körébe vágó új munkákat időnként megrendelte és a városi tisztikar rendelkezésére bocsátotta. Gondosan összegyűjti a törvények és rendeletek táráit. Nem csekély összeget adott ki helyi szerzők munkáinak megvételére, melyeket az iskolai könyvtáraknak osztott ki.

A városi könyvtár állapotáról 1907. évben történt szaporodásáról alább számolok be.

Városunk területe, népessége és vallása.

A város területe	3845	hold.
Külső területe	162,726 ^{1/2}	"
Összes terület	166.571 ^{1/2}	"
Négyszögmértf. 16'65.		
A házak száma:		
A belső területen	6470	
A mezőségen	1396	
Az erdőségben	601	
Összesen	8467	

Lakosság:

Polgári lakosság	72,351
Katonaság	2655
Összesen	75,006

Vallásra nézve

Ev. ref.	52,282
R. kath.	13,258
Izraelita	6192
Gk. és gkeleti	2194
Ág. ev.	1009
Unitárius	43
Egyéb felekezetűek	28
Összesen	75,006

az 1904. évi népszámlálás szerint. Ezen népmozgalmi adatok azonban most változtak s így a polgári lakosság valószínűleg megközelíti a 80,000 lélekszámot.

Városunk törvényhatóságának bizottsági tagjai.

a) Tisztviselő tagok.

1. Bészler Károly tb. főjegyző, tanácsn., árvasz. elnök.
2. Csóka Sámuel tanácsnok.
3. Dóczy Emil dr. alügyész.
4. Király Gyula tanácsnok.
5. Koncz Ákos tb. tanácsnok, közlevéltáros.
6. Kondor Kálmán számvevő.
7. Körner Adolf tanácsnok.
8. Komáromy Antal házipénztárnok.
9. Kovács József polgármester, aki a legtöbb adót fizető tagok közt is említve van.
10. Papp József számvevő.
11. Magoss György dr. főügyész.
12. Medgyaszay Dezső dr. árvaszéki ülnök.
13. Medgyaszay Miklós " "
14. Medgyessy Lajos közgyám.
15. Sz. Nagy Lajos számvevő.
16. Oláh Károly tanácsnok.
17. Roncsik Lajos főszámvevő.
18. Tüdös Kálmán dr. főorvos.
19. Sipos György árvapénztárnok.
20. Szabó István adó " "
21. Szabó Kálmán tanácsnok.
22. Dr. Tóby Elek aljegyző.
23. Dr. Tóth Emil " "
24. Dr. Varga Elemér " "
25. Varga Károly tb. tanácsnok.
26. Vecsey Imre főjegyző.
27. Végh Gyula főkapitány.

b) Választottak.

Alföldi Gábor	Faragó András
Bacsó Dezső dr.	Fejér Ferencz dr.
Bakonyi Samu dr.	Freund Jenő dr.
Balkányi Miklós dr.	Fésüs Lajos
Bácsi András	Herczeg János
Bihari István	ifj. Horváth János
Böszörményi Mihály	Harsányi Gusztáv
Burger Péter dr.	Kaszanyitzky Anda
Balogh Ferencz	Kalmár Barna
Csanak János	Kálmán András
Dávid Mihály	Keckés István
Debreczeni Lajos	Kelemen Gábor
Derekassy István dr.	Kertész István
Dicsőfi József	Kertész Mihály
Dobiecki Sándor	Kiss Albert
Éritz Ernő	Kiss Áron

Kiss Bálint
Kiss József
Koppányi Dávid
Kovács János
Kövendi Domokos
Kulcsár Endre
Kulcsár Gábor
Kurucz Miklós
Körösi Kálmán dr.
Kovács Lajos
Márk Endre
Márton Imre
ifj. Mike Ferencz
Motesiczky Hugó
L. Nagy Bálint
Nagy Sándor
T. Nagy János
Nagy Zsigmond
Németi László
Németi Sándor
O. Végh János
Pálffy Ferencz
Pálffy Gábor
Pető István
Polgári Márton
Pongó Lajos
Popper Alajos dr.
Poroszlav László

Rickl Antal
Rochlitz Arthur
Révi Nándor
Salánki Ferencz
Seres András
Sarkadi Ferencz
Sinka Sándor
Somogyi Pál
ifj. Schvarcz Vilmos
Simon István
Szabó József
Szathmári Ferencz
Szilágyi Bálint
Török Bálint
Tóth Kálmán dr.
Török Péter
Zöld Mihály
Zellinger Ede
Jámbor István
Jobbágy János
Jósa Vince
Jánosi Zoltán
Juhász Ignác
Varga Lajos dr.
Varjas János
Varjas Sándor
Váczi János
Váray János

Szentesi János
Szabó Lajos
Szántó Győző
Szentkirályi Tivadar
Szép József
Széll Farkas dr.
Simonffy Emil
Szántó Sámuel dr.
Szalay József
Szilágyi Imre
Szabó Mihály
Szikszay Gyula
Taffler Ignác

Tóth Kálmán
Tamássy Béla
Tóth István
Tüdős János dr.
Ujfalussy József dr.
Ungváry József
Vecsey Zoltán
Vecsey Viktor
Vargha Elemér dr.
Vértesi István
Weichinger Károly
Zádor Lajos
Zöld János

c) Legtöbb adót fizetők.

Aczél Géza
Áron Miksa
Áron Jenő
Balogh István
Balogh István
Bányai István
Berger Andor dr.
B. Kövesdi Imre
Boldog István
Bruckner Ernő dr.
Csikos Sándor dr.
Csanak József
Debreczeni Lajos
Debreczeni Jenő
Erdei István
Falk Lajos
Fried Emil
Fürst Ödön
Fleischmann Mór
Frohner Géza
Geréby Pál
Gyarmathy János
Gáll Ferencz
Győry Kálmán
Gebauer Károly
Gara Alajos
Gyarmathy István
Geiger Simon
Gajzágó Béla dr.
Győrffy Aladár
Hajdu Gyula
Hauer Bertalan
Horváth István
Harangi Sándor
ifj. Horváth Tamás
Horváth János
Hochfelder Jakab
Hutflész Kázmér
Harsányi István
Horváth János
Hegedüs Ferencz
Jámbor János
Jóna János
Jóna István

Kardos László
Koszorus Lajos
Komlóssy Dezső
Kovács József
Kocsár Gábor
Kenyeres Károly
Komlóssy Arthur
Kertész István
Kiss Mihály
Kenézy Gyula dr.
Kertész Imre
Kemény Mór dr.
Kerekes Géza
Kertész István
Kertész János
Kovács Gyula
Lukács Ármin
Löfkovits Arthur
Lamprecht Frigyes
Lestyán Adorján
Lusztig Károly
Móricz Ferencz
Ménész István
Mihalovits István
Németh András
Nagy Jakab
Nagy Lajos dr.
Sz. Nagy Kálmán
Polgári Bálint
Peczko Ernő dr.
Polgári József
Pásztor János
Rickl Géza
Rickl Antal
Reichmann Ármin
Rosenfeld Salamon
Rottler Béla dr.
Riesz Henrik
Rásó István
Simonffy Imre
Szikszay Lajos
Sembery Miklós
Szabó József
Széll Kálmán dr.

Országos vásárok városunkban.

A megváltozott viszonyok következtében vásáraink régi hire csökkent és ma már alig találunk vásárainkon külföldi kereskedőket, legfeljebb azokat, akik lovakat akarnak venni.

Négy országos vásárunk van és pedig:

Remete Antal napi vásár.

Szent György " "

Lőrincz " "

Dienes " "

A vásárok nyolc napon át tartanak és pedig bőr, gyapju, méz, dió, toll, iparcikkek, gabona, termények, juh, seftés, ló, barom és kirakó vásár.

A *hortobágyi* állatvásárt június 25-én tartottuk meg, a kereslet és kínálat nagy volt.

Nyers terményeket és iparcikkeket a vásár egész tartama alatt lehet árusítani.

Heti vásárokat kedden és szombaton tartunk.

Városunkban történt nevezetesebb események 1907-ben.

Január 1. A tisztikar az új év alkalmával hivatali helyiségemben gyűlt össze s miután itt egymást szívélyesen üdvözöltük, innen főispán ur ö méltóságához ment vezetésem alatt a tanács és tisztikar, hol én üdvözöltem ö méltóságát mindnyájunk részéről s üdvözlötünkre kedves hangú választ nyertünk.

Január 3. Tanácsülés.

" 4. Szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottsági ülés.

" 5. Közigazgatási bizottsági ülés.

" 7. Tanácsülés.

" 7. Alkotmányvédelmi bizottsági ülés.

" 9. Vörös kereszt egyleti bál.

" 10. Tanácsülés.

" 11. Kubelik hangversenye.

" 14. Tanácsülés.

" 14. Kubelik művész, a város szegényeinek 1060 K adományozott.

" 17. Tanácsülés.

" 17. Városi ügyekben a miniszteriumokban jártam.

" 19. Függetlenségi-kör bálja.

" 21. Tanácsülés.

" 22. Mének szétosztása a mentelepen.

" 22. Hollós műszaki tanácsos érkezése.

" 24. Tanácsülés.

" 24. Debreczen hírlapkiadó vállalat alakulása.

" 25. Tanácsülés.

" 25. Katonai sorshuzás.

" 26. A diószegi ut átjárója ügyében tárgyalás.

" 27. Alkotmányvédelmi ülés.

" 28. Tanácsülés és utána teljes tanácsülés.

- Junius* 21. Marx Adolf honossági eskütétele.
 „ 22. Halász min. tanácsos ur városunkban.
 „ 23. Nagy Sándor-féle sikkasztás.
 „ 23. Siketnémák vizsgálata.
 „ 24. Tanácsülés.
 „ 25. Vegyes felülvizsgálati ülés.
 „ 27. Tanácsülés.
 „ 28. Közgyűlés.
 „ 28. Kistemplom tornyának lebontása.
Julius 1. Hitelesítő közgyűlés.
 „ 1. Tanácsülés.
 „ 1. A sáskairtas megkezdése.
 „ 2. Központi választmány ülése.
 „ 3. A Szikszay-féle ház megvétele.
 „ 4. Tanácsülés.
 „ 5. Közigazgatási bizottsági ülés.
 „ 7. Jubiláris tornaünnep.
 „ 8. József főherceg városunkban.
 „ 15. Tanácsülés.
 „ 18. Tanácsülés.
 „ 18. Dr. Árvay Béla tb. tiszti alügyész halála.
 „ 20. Dr. Árvay Béla tb. tiszti alügyész temetése.
 „ 24. Debreczen—nyirbátori vasut közíg. bejárása.
 „ 25. Tanácsülés.
Augusztus 1. Tanácsülés.
 „ 3. Radisics Jenő igazgató látogatása.
 „ 3. Rendkívüli tanácsülés.
 „ 3. Seres Lajos napidijas halála.
 „ 5. Tanácsülés.
 „ 5. Közigazgatási bizottsági ülés.
 „ 7. Telefonhálózat bővítésének közíg. bej.
 „ 10. Faipar telep közigazgatása bejárása.
 „ 11. Görög katolikus templom alapkö letétele.
 „ 13. Tanácsülés.
 „ 15. Tárgyalás a rk. szegényház ügyében.
 „ 18. Ő Felsége születésnapján templomban voltunk.
 „ 19. Lóverseny.
 „ 20. „ „
 „ 20. Szabó József nyug. főszámvevő halála.
 „ 22. Tanácsülés.
 „ 23. Szabó József nyug. főszámvevő temetése.
 „ 24. Villamos telep vasuti kiág. köz. bejárása.
 „ 24. Az ohati birtokokat a tanács megtekinti.
 „ 25. Fejérpatak László dr. látogatása.
 „ 26. Tanácsülés.
 „ 26. Hortobágyi albizottsági ülés.
 „ 29. Debreczen—szováti közut bejárása.
 „ 30. Tanácsülés.
 „ 30. Városi ügyekben Budapestre utaztam.
Szeptember 2. Tanácsülés.
 „ 2. Debreczen—balmazújvárosi egri ut bejárása.
 „ 3. Debreczen—sámsoni ut bejárása.
 „ 5. Közigazgatási bizottsági ülés.
 „ 5. Tanácsülés.
 „ 9. Kollegiumi évnyitó ünnep.
 „ 9. Tanácsülés.
 „ 9. Hortobágyi ülés.
 „ 11. Tárgyalás a rk. szegényház ügyében.
 „ 12. Tanácsülés.
 „ 16. A pécsi polgármesteri értekezlen voltam.
 „ 23. Tanácsülés.
 „ 24. Teljes tanácsülés.
 „ 25. „ „
Szeptember 26. Dr. Tóby Elek aljegyző halála.
 „ 27. Közgyűlés.
 „ 28. Dr. Tóby Elek aljegyző temetése.
 „ 29. Közgyűlés.
 „ 30. „ „
Október 1. Hitelesítő közgyűlés.
 „ 3. Tanácsülés.
 „ 5. Közigazgatási biz. ülés.
 „ 7. Splényi Ernő báró városunkban.
 „ 9. Ruffy Pál városunkban.
 „ 9. Tanácsülés.
 „ 10. Munkások általános munkaszünete.
 „ 11. Szervező-bizottság ülése.
 „ 12. Tanácsülés.
 „ 17. „ „
 „ 17. Dr. Szikszay Szabó József biz. tag. halála.
 „ 18. Egyházmegyei közgyűlés.
 „ 18. Tanácsülés.
 „ 19. Szervezőbizottsági ülés.
 „ 21. Tanácsülés.
 „ 22. Szervezőbizottsági ülés.
 „ 23. Teljes tanácsülés.
 „ 24. Rendkívüli közgyűlés.
 „ 25. Tanácsülés.
 „ 25. Hitelesítő közgyűlés.
 „ 28. Tanácsülés.
 „ 29. Vegyes bizottság ülése.
 „ 30. Vilmos huszárok lóversenye.
 „ 31. Tanácsülés.
November 1. Thaly Kálmán dr. érkezése.
 „ 3. Diószegi—Fazekas emlékünnepe.
 „ 4. Tanácsülés.
 „ 5. Közigazgatási biz. ülés.
 „ 5. Csáky Gergely ny. tanácsnok halála.
 „ 7. Tanácsülés.
 „ 9. Állandó bíráló v. ülése.
 „ 11. Tanácsülés.
 „ 12. Teljes tanácsülés.
 „ 13. „ „
 „ 14. Közgyűlés.
 „ 16. Crysanthemum kiállítás.
 „ 16. Hitelesítő közgyűlés.
 „ 18. Tanácsülés.
 „ 21. „ „
 „ 25. „ „
 „ 26. Budapesten jártam városi ügyekben.
 „ 27. „ „ „ „
 „ 28. „ „ „ „ „
 „ 30. Két törvényhatósági biz. vál.
December 2. Tanácsülés.
 „ 5. „ „
 „ 6. Hebl I. miniszteri titkár városunkban.
 „ 7. Tanácsülés.
 „ 8. Képkiallítás.
 „ 9. Tanácsülés.
 „ 10. özv. Révész Bálintné temetése.
 „ 11. Tárgyalás a mészárosokkal a husárok leszállítására.
 „ 12. Tanácsülés.
 „ 13. Dr. Margittay József m. tanácsos nálunk.
 „ 14. Tanácsülés.
 „ 16. „ „
 „ 17. Központi v. ülés.
 „ 19. Tanácsülés.

- December 20. Hajdu megye tisztújító közgyűlése.
 „ 21. Presbyter választás.
 „ 21. Beke Imre ny. kiadó halála.
 „ 23. Tanácsülés.
 „ 24. Teljes tanácsülés.
 „ 28. Tanácsülés.
 „ 28. Rendes közgyűlés.
 „ 30. Hitelesítő „
 „ 31. Anyakönyvi hivatal megvizsgálása.

Thaly Kálmán dr. országgyűlési képviselő képviselőségének 25 éves jubileuma.

Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsági közgyűlése május 26-án ünnepelte meg *Thaly Kálmán* dr.-nak, városunk I. ker. országgyűlési képviselőjének 25 éves képviselői jubileumát.

A nevezett napon *Weszprémy Zoltán*, főispán szép szavakban megnyitván a közgyűlést, melyet 100 biz. tag kérésére hívott egybe, felolvastatja a tanács javaslatát, mely *Thaly Kálmán* dr. nevére 40,000 koronás alapítvány tételét javasolja.

Az indítványt a bizottsági közgyűlés egyhangú lelkesedéssel magáévá teszi és a közgyűlésbe egy küldöttség által meghívja.

A megjelent ünnepeltet főispán ur szívből jövő szavakkal üdvözölte, majd felolvastatván a tanácsi határozat. *Nagy Zsigmond* dr., biz. tag emelkedett szólásra és magvas, általános tetszéssel s elismeréssel fogadott beszédben vázolta az ünnepeltnek érdemeit.

Az üdvözlésre *Thaly Kálmán* dr. hosszabb, eszmékben gazdag és igaz érzéstől áthatott beszéddel válaszolt, biztosítván a biz. közgyűlést egyrészt soha meg nem szünő hálájáról, másrészt arról, hogy a jövőben sem szünik meg a város javára munkálkodni. Zugó éljenzés hangzott fel az elmondott szép szavakra, mely után a közgyűlés egyhangulag kimondta, hogy a közgyűlésen elhangzott beszédek kinyomatja és a törvényhatóság valamennyi tagjának megküldi s meg is küldötte.

Városunk képviseltetése helyi és országos jelentőségű ünnepségeken.

Valamint városunkat meglátogató vendégek.

Szatmárnémeti sz. kir. város polgármestere és tanácsi kiküldöttei a városi kórház tanulmányozására városunkba érkeztek február 18-ikán.

Thaly Kálmán dr. jubileumán a helyi hatóságok képviselői és hivatalok vezetői, az egyházak lelkészei, a város országgyűlési képviselői, az érdeklődő és az ünnepeltet tisztelő nagy közönség, valamint városunk hölgyközönsége, mely a városház termének karzatán foglalt helyet, lelkesen ünnepelve városunk kitűnő képviselőjét.

Karczagon a Kossuth-szobor leleplezésére *Szabó Kálmán* országgyűlési képviselő és *Király Gyula* tanácsnok kiküldettek.

Az országos erdészeti közgyűlésre a tanács *Török Gábor* erdőmestert és *Király Gyula* gazd. tanácsnokot küldte ki.

Junius 8-án, mint Ő Felsége koronázása 40 éves jubileumán a városi tanács részt vett a hálaadó isteni-liszteteleken.

A Múzeumok és Könyvtárak Országos főfelügyelőségének közgyűlésére *Oláh Károly* tanácsnok utazott fel.

Petőfi dalkör estélyére *Bészler Károly* és *Csóka Sámuel* tanácsnokok küldettek ki.

A szalontai *Arany-szobor* leleplezésén *Oláh Károly* vett részt.

A pécsi országos kiállításon *Aczél Géza* főmérnök, *Körner Adolf* és *Debreczeni Jenő* vettek részt.

Kazinczy-szobor ünnepen *Érsemlyénben* megjelent *Király Gyula*.

Diószegi—Fazekas ünnepen *Kovács József* polgármester, *Csóka Sámuel* és *Szabó Kálmán* tanácsnokok.

Befejezés.

Az elmondottakban igyekeztem hű képét adni városunk 1907. évi háztartásának, közigazgatási mozzanatainak, kulturális és emberbaráti intézményeinek. A városi tanács igyekezett legjobb meggyőződése szerint a város polgárságának javát és a városnak, mint erkölcsi testületnek nagy érdekeit előmozdítani, minden igyekezetét arra fordítván, hogy városunk erkölcsi és anyagi ereje gyarapodjék. A tanácsot támogatta a kötelességét hiven betöltő tisztikar és mindama tényezők, melyeknek szava volt a város ügyeinek intézésében.

Sajnos, azonban igyekezetünk, habár meggyőződésem, hogy „labor omnia vincit“ nem hozta meg mindenben a kívánt eredményt. Legjobb szándékainkat itt-ott félremagyarázták és a kivétel elé oly akadályokat gördítettek, melyek késleltették a már megérett eszméknek a gyakorlati életbe való átvitelét. Nem akarom azt mondani, hogy a gombamódra szaporodó halasztási indítványok végleg leszorították az egyes fontosabb kérdések végleges diadalát a napirendről, annyit azonban kötelességem kimondani, hogy sok tervbevett alkotás gyümölcseit élvezné már városunk, ha a bizottságok és városi tanács által előkészített kérdéseket egyetértő lélekkel meg tudtuk volna oldani.

Általánosságban haladtunk. Közigazgatásunk évről-évre jobb és gyorsabb. Kulturális és emberbaráti intézményeink növekedtek és szaporodtak. Beléptünk az öntudatos és okos politikával haladó városok sorába, amit elismernek mindazok, kik városunk iránt meleg szeretettel érdeklődnek.

Isten áldása és a jók vigyázása legyenek továbbra is a város palladiumai!

Kovács József,
polgármester.

Püspöki beiktatás.

Erős Lajos megválasztott püspök, debreczeni lelkész beiktatási ünnepe f. hó 17-én lesz. Közöljük alább a beiktatás programját egész terjedelmében.

I. Az ünnepélyben résztvevő testületek rendezkedése:

Alulírott rendező kéri a lent felsorolt összes érdekelteket, hogy az ünnepély napján d. e. 1/210 órakor már megjelenvén a főiskolában, 3/410, — a mikorra az egyházkerületi közgyűlés, előzetes rövid teendőjét már bizonyára bevégezi, — gyülekezzenek össze és a föltétlenül szükséges jó rend megtarthatása, minden zavar kikerülése céljából az egyes testületek tagjai mindenesetre tartsanak egybe. Gyülekezzenek pedig össze:

a) a tiszántuli református egyházkerületi közgyűlés tagjai, a testvér ágost. hitv. evangélikus és a református egyházkerületek küldöttei, a vidéki egyházi és világi képviselők, egyéb vidéki vendégek és a főiskolai tanárok a díszteremben és a kistanácsteremben;

b) a debreczeni, nem-református egyházi és iskolai hatóságok képviselői az akadémiai igazgatói és a theologiai dékáni hivatalokban;

e) a debreczeni különböző polgári hatóságok képviselői a tanítóképzőintézeti igazgatóság hivatalos helyiségeiben.

*

Háromnegyed tíz óra után néhány perccel, a rendezőség által minden egyes helyiségbe megizent felhívásra, lejönnek a nevezett testületek urai a kollégium udvarára s itt, — nagyon kedvezőtlen időjárás esetén a főiskola első emeletének északi és nyugati folyosóin, — rendbe szervezkednek s amint pontban 10 órakor megkondulnak a nagytemplom harangjai, megindul a menet a kollégium nyugati főkapuján át az egyházi épületek előtt a nagytemplom főbejárata felé.

II. A menet sorrendje:

1. magyar ruhába öltözött akadémiai hallgatók;
2. a püspök és a főgondnok;
3. az esperesek és az egyházkerületi főjegyző;
4. a testvér ágostai hitv. evangélikus és a református egyházkerületek küldöttjei;
5. a tiszántuli református egyházmegyék gondnokai, az egyházkerületi tanácsbírák és jegyzők;
6. a debreczeni különböző polgári hatóságok képviselői;
7. az egyházkerületi közgyűlés 2., 3., 5. alatt nem említett többi tagjai;
8. a vidéki egyházi és a polgári testületek hivatalos képviselői;
9. a debreczeni nem-református egyházi és iskolai hatóságok képviselői;
10. az egyházi épület előtt várakozó s az indulás percéről kellő időre értesített debreczeni egyház presbyteriuma s a református tanítói testület itt áll be a menetbe;
11. a főiskolai tanárok;
12. a vidéki férfi-vendégek;
13. az akadémiai hallgatók;
14. a református főgymnasium VII. és VIII. osztályának;
15. a tanítóképzőintézetnek növendékei.

Mindenik külön testületet 2—2, kékszalagos akadémiai hallgató fogja a templomajtótól a rendezőség által megállapított helyére elvezetni.

*

A menet a közbenső, a főbejáraton át megy be a templomba, a nagyközönség pedig a főbejárat melletti két ajtón és pedig a nők a nyugati, a férfiak a keleti főajtón. Nyitva lesz még e templom nyugati oldalán levő ajtó is a nyugati templomhajóban fenntartott helyeken ülő nők számára. Ide csak alulirottól nyerhető, számozott jegyekkel lehet bejutni. Az északi és keleti templomoldalakon levő, bár nyitva tartandó ajtókon nem lehet ez alkalommal a templomba belépni.

A teljes gyülekezet bevonulási jórendjére, s hogy illető helyét minden testület megtalálja, fölös számban ott leendő, rendezői kék szalaggal ellátott akadémiai tanuló ifjak fognak felügyelni s kellő tájékoztatással szolgálni.

*

Hogy minden zavart, keresgetést elkerüljünk, ismételtelen is kéri alulirott rendező a fentebbiekben megnevezett testületek tagjait, hogy már a főiskolában az indulásra felállítás előtt lehetőleg egymás közelében tartózkodjanak.

Hogy pedig fel- és a templomba való bevonulásunk az ünnepély méltóságának megfelelő, komoly, szép és rendes legyen: kérek mindenkit, hogy a fentebbiekben

részére kimutatott csoportokhoz csatlakozzék, abban haladjon s a templomban a részére kijelölt helyet foglalja el.

A felállított ifjak ügyelni fognak arra is, hogy a pad-sorok közötti helyek szabadon maradjanak, mert püspök-avatási ünnepélyünkön mindennek szép és ékes rendben kell folynia.

Debreczen, 1908 november 10.

Csiky Lajos,
megbízott rendező.

Debreczen sz. kir. város műszaki ügyeinek fejlődése.

Aczél Gézá-tól.¹

Tisztelt vándorgyűlés! Hölgyeim és uraim!

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet a vidéki osztályok felavatásánál programmpontul tüzte ki, hogy az illető vidéki városok műszaki ügyeinek fejlődését a nagyközönséggel és a kartársakkal megismertesse. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet debreczeni osztályának felavatása alkalmából Debreczen sz. kir. város műszaki ügyeinek fejlődéséről óhajtok önöknek felolvasásom szűk keretében vázlatos képet nyújtani. Kérem szives türelmüket.

Meg kell ismertetnem önöket első sorban azon méretekkkel, melyek keretében mozognak közszükségleteink.

Városunk egész határának területe 166,286 hold és 1449 öl², vagyis 956,9 km², melyből a város belterülete 3845 hold 561 öl², vagyis 22,128 km² s ebből a régi városi belterület 675 hold 891 öl², vagyis 3,887 km².

A város összes lakossága 81,000 lélek, kik közül a belterületen lakik mintegy 55,000—60,000.

Határunkból 35,119 hold erdő, 40,000 hold legelő s 87,322 hold szántó.

Az őslakosság mint állattenyésztő s földmivelő nép telepedett le s hányatva a hadakozó táborok egyikéből a másikba, igyekezett a határt növelni, birtokait szaporítani. Szerző nép volt s ezen értékes tulajdonságát a mai napig megtartotta.

A várost a Tisza szabályozásának bekövetkeztéig a Tisza kiöntéséből származó vízfolyások vették körül, melyeknek maradványai a Tóczó—Kondoros—Kádár-árok, Peczeér, Hortobágy nagyobb természetes vízfolyások. Ezek a multban a város közlekedési viszonyait nagyon rontották, de közegészségi szempontokból sem lehettek jó befolyással a városra. Ennek tulajdonítható, hogy városunkban sem királyok, sem hercegek le nem telepedtek, sem nagyobb katonai csapat állandó elhelyezésére nem szolgált. A multban pedig ezen tényezők vonták magukkal a többek közt a technikai műveletek nagy részét is. A mult idők műszaki munkáit a gazdasági, kereskedelmi forgalom s a helyi viszonyok által teremtett közszükség hozta létre. Első sorban a közlekedés terén léptek fel ily szükségletek.

Már 1703-ban találunk tanácsi intézkedést gyalogjáró pallók készítésére. Megemlítendő műszaki munka a hortobágyi kilenc nyílású hid téglafalazattal, terméskőburkolattal, mely 1826-tól 1834-ig épült s a téglá- és kőanyagon kívül 13.151 konvencióos forintba került. A hid mai napig — rendes karbantartással — áll a Hortobágy pusztán s hirdeti a mult idők dicsőségét. Rendeltetése volt az országos vásárookra Budával a közlekedést biztosítani.

Utépítésekről a külterületen természetesen csak a legújabb időkben lehet szó.

¹ Előadta a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletnek 1908. évi október 4-én Debreczenben tartott vándorgyűlésén.

Bent a városban azonban már a közlekedési viszonyok sok munkát tettek szükségessé. Városunk nyugati része kötött talaju, keleti része homok, a választóvonal a Piac-utcától keletre 109—150 m-en vonul el körülbelül északnyugat-délkeleti irányban. Maga a fő közlekedési vonal, a Piac-utca, kötött talaju, járhatatlan sárfészek lehetett. Ezt bizonyítja azon körülmény, hogy 1805-től 1808-ig Fadgyas Gáspár uramnak a Miklós-utcától a nagytemplomig vezető, tehát mintegy 650 m. hosszú fahidra 6186 konvenció forint fizettetett ki. A faanyagot a város erdei szolgáltatták.

Ezen időtől kezdve a számadásokból láthatóan a a gyalogközlekedés biztosítására fapallókat készítettek s a kocsutakat feltöltéssel, fasinakkal s téglatormelékekkel javították.

1846-ban találkozunk az első téglaburkolással a városház előtt, valószínűleg azon a helyen, hol hetivásárok alkalmával a polgártársak kaszinóztak.

1855-től már a kocsutak burkolása rendszeresen halad évről-évre és pedig faburkolat készítésével. A város erdeiben vágott faanyagot 4- és 6-szögletes 18—20 cm. átmérőjű s ugyanily magas darabokra kifaragva rakták le, eleintén kereszt sorokba, később átlós sorokba s a burkolatot u. n. prémfák közé foglalták. A fát minden előkészítés, impregnálás nélkül homokágyazásba rakták. A faanyagot a város maga szolgáltatta, szállította s külön fizette a kidolgozást és lerakást. A faburkolatkészítés egységára az anyag és fuvar nélkül 5—6 frt közt váltakozott.

1863-ig tisztán faburkolatokat készítettek, 1863-ban készült az első kockaköburkolat a Teleki-utcán, de még faburkolat is készítették, ez azonban mindkínább kisebb mértékben s 1869-ben már az új faburkolatkészítést be- szüntették. 1869-ben volt kockaköburkolat 15,161 m² és faburkolat 25,047·87 m³. A faburkolatra kiadatott 1846-tól 1869-ig 206,684 forint; tehát átlag 8 frt 20 kr.-ba került egy m² faburkolat.

Ez elég szép bizonyítéka annak, hogy a város előjárósága mily dicséretes buzgalommal fejlesztette a kőutakat a mi kö nélküli városunkban. A város évi burkolati kiadása ezen időszakban legnagyobb volt az 1859—60-iki számadási évben 38,737 frttal s 1870-ben 41,441·52 frttal.

1870-től kezdve makadám-, terméskő- s kockaköburkolatok építtetnek, homok ágyazással, a makadám-rendszeres hengereléssel. 1907. év végén volt:

Kocka- és fejköburkolat	54,371·66 m ²
Alaktalan termésköburkolat	199,873·85 „
Makadámburkolat	31,977·18 „
Aszfalt kocsut	8,370·78 „
Kerámít és klinker	14,908·00 „

Együtt 309,501·57 m²

Utcáink burkolásában ez idő szerint némi stagnáció van, melynek oka az, hogy az általános csatornahálózat kiépítéséig nagyobb burkolási munkát nem teljesítünk.

Munkában van az általános burkolási program kidolgozása, mely összes utcáink burkolását felöleli. Hogy mily terhet fog ez városunkra róni, ma még számokkal meg nem jelölhetem, de elég tájékoztatásul szolgálhat erre nézve utcáink s közttereink területe, mely 182 hold s 1414 ö², vagyis 105,24 hektár [s a legolcsóbb burkolat, melyet alkalmazhatunk, az I-ső osztályu alaktalan termésköburkolat 4·00 K-ba kerül m²-ként — s burkolva van ez idő szerint gyalogjárdákkal együtt 45 hektár — s végül hogy a követ Tokajból kapjuk a legelőnyösebben.

A város utcáinak burkolása kizárólag a kövezetvám-

jövedelem terhére történik, mely évenként 170,000 koronát ér el.

Gyalogközlekedésünk a fapalló és hidak korszakából a városi körkemencének 1881-ben történt felépítésével lép új korszakba: a téglajárdák korszakába. Épültek ugyan az előző években is téglajárdák, de ezek a gyenge égetésű téglanyag miatt nem feleltek meg.

Ma már minden utcánk el van látva legalább is téglajárdával s már kezdünk kifelé a régi város határán túl is gyalogjárdákat építeni. Habár közegészségi szempontokból még a mai téglanyagunk némi kivánni valót hagy fenn, közlekedési szempontból jobb s kedveltebb is téglajárdánk bármely más anyagnál.

Tervben van erősebb égetésű, betonlapra fektetett, u. n. klinker téglaburkolattal kísérletet tenni.

Téglajárdánk vaan 111,549·00 m²

Aszfaltjárdánk 28,171·50 m²

A gyalogjárdák építésére és fentartására 1%-os pótdó adójövedelem szolgál, mely évenként 10,000 koronára tehető. Az aszfalt gyalogjárók költsége azonban külön fedeztetik és pedig felét fizetik a háztulajdonosok homlokzat arányában, felét a város házipénztára.

Törvényhatósági uthálózatunk az állami kezelésbe átvett 48·427 km. hosszú utakon kívül 696·515 km. hosszú. Ezen abnormis méret igazolására meg kell említenem, hogy a törvényhatósági uthálózatba összes dülöutaink fel vannak véve.

Az utadótörvény revíziójáig ezen állapot változása nem remélhető.

Kiépített utunk van városi kezelésben 21·234 km., melyből 8·285 km. makadám, 11,863 km. terméskő, s 1·086 km. klinker-téglaburkolat.

Állami kezelésben van:

a debreczen—nyiregyház—csapi ut	9·026 km.,
debreczen—szoboszló	15,000 } II-ik transz-
debreczen—vámospércsi ut 17,664	verzális 32·754 km.,
debreczen—fehértemplomi ut	6·647 km.,

Együtt 48.427 km.,

Az állami beruházási kölcsön terhére a következő években ki fog építtetni a

debreczen—tokaji	5·841 km.,
debreczen—sámson—adonyi	6·696 „
debreczen—egri	10·096 „
debreczen—békési	9·472 „
debreczen—hosszupályi	7·828 „
egyek—csegei	4·130 „

Ezeknek elkészültével lesz határunkban kiépített ut összesen 113·734 km.

Városi közlekedési viszonyaink ismertetésére még meg kell emlékezni helyi vasutunkról.

A helyi vasut 1884. év okt. 2-án nyitott meg, ma egy részvénytársaság tulajdona. A részvények kétharmada a magyar vasuti forgalmi bank s egyharmada helybeli kezek közt van.

A vasut részben gőz-, részben lőüzemű s teherszállítást is eszközöl. 1906 óta a debreczen—sámsoni helyi érdekű vasut üzemét is kezeli s azóta a teherforgalom tulnyomó részét átengedte a debreczen—sámsoni vasutnak.

Vágányainak hossza 10·3 km. A közuti forgalom lebonyolítására szolgál 10 mozdony és 15 ló. Személykocsija van 26. Személyforgalom volt 1907-ben 1.113,777 utas s bevétele a személyforgalomból 136,332 K. — Teherszállítása volt 1907-ben 13,312 kocsirakomány 13,577-t, s ebből bevétele 95,883 K.

Építési tőkéje 785,651·37 K.

Koncessziója lejár 1941 október 31-én.

Közlekedési szükségletünket ma már nem elégíti ki s előre látható, hogy a koncesszió lejártáig már szükséges lesz a villamos üzemre áttérni. A tárgyalások ez irányban már meg is indultak, de azt hiszem önök előtt is ismeretesek egy koncessziós társasággal folytatott ily tárgyalások nehézségei ma, midőn a városok a helyi vasuti közlekedésnek házi kezelésbe vételére törekednek. Remélem sikerülni fog közlekedési ügyünket ez irányban is fejlesztenünk.

Az alföldi városok legnehezebb műszaki kérdései közül a csatornázás és vizszerzés idestova egy század óta foglalkoztatja városunk ügyeinek intézőit.

A csatornázás kérdésével már 1821—22-ben foglalkozni kellett a városnak, mert Beck Pál királyi biztos ur a Miklós-utcai hidnál a csatorna építését elrendelte. Városunk vízrajzi fekvése igen kedvező; az észak-északkeleti iránytól a dél-délnyugati irányban 12 m. esése van s éppen a Miklós-utca végén vezet ki a főrecipiens. Valószínű, hogy az ott összegyűlt csapadék és szennyvizek tették szükségessé a királyi biztos beavatkozását. 1822-től kevés szünettel minden évben fejlesztik a csatornázást részben nyílt árkok, részben téglafalazatu boltozott csatornákkal, úgy hogy 1877-ben, mikor a város általános csatornázási tervét Zichermann Mihály mérnökkel kidolgoztatta, 13,042 fm. csatorna volt kiépítve.

Természetesen ezen csatornák, bár ma is használatnak, nem felelnek meg az újabb csatornázási szabványoknak sem kereszt-szelvényeik, sem esési viszonyaiknál fogva, közegészségügyi szempontokból pedig határozottan károsak.

1877-től kezdve a csatornák már a Zichermann-féle tervek szerint épültek, tojás profillal téglanyagból, vízhatlan falazattal; kiépült 1908-ig 8500 fm.

Megemlítem e helyen, hogy a Zichermann-féle csatornázási tervek bírálására városunk 1877-ben a Magyar Mérnök és Építész-Egyletet kérte fel.

Csatornahálózatunk még Zichermann tervei után sem lehetett egységes a régi csatornák miatt s mindinkább belátta városunk közönsége, hogy csatornahálózatunk mindaddig a közegészségügyi követelményeknek meg nem felelhet, míg vízvezetékünk nincsen.

1897-ben elrendelte közgyűlésünk egyidejűleg a vízvezeték építésével az általános csatornahálózat kiépítését.

A m. kir. vízépítési igazgatóság közegészségügyi mérnöki osztálya 1900-ban elkészítette az általános csatornahálózat tervét s ezen tervek 1901-ben jóváhagyattak.

1897-ben városunk közönsége a csatornahálózat kiépítését a vízvezeték kérdésével kötvén össze; a kiépítés mindaddig megkezdhető nem volt, míg a város közönsége a vizszerzést biztosítva nem látta.

A vízvezeteki munkálatok előhaladásával törvényhatósági bizottságunk a f. évben elrendelte a csatornahálózat kiépítésének megkezdését s az ügy azon stadiumban van, hogy a munkálatok biztosítására a versenytárgyalást még ez évben megtartjuk s a munkát megkezdjük. A kiépítés három évre van előirányozva.

A terv ismertetésére a következőket adhatm elő:

Csatornáink usztató rendszerűek lesznek, tehát a szenny- és csapadékviz, pöceanyag s ipari víz együtt vezetetik el s hálózat végén tisztításnak vettetés alá, az eddigi tervek szerint öntözésre fog felhasználatni s ez uton

is tisztítva a Tóczó természetes vízfolyásba, mint ezidőszerinti recipiensbe fog elvezettetni.

A szennyvíz levezető maximum 202·77 másodperc-liter.
A csapadékviz „ „ 7082·69 másodperc-liter.
A főgyűjtő a város keleti szélén vonul el s ebbe torkollik hét mellékgyűjtő.

A csatornák oly mélyre lesznek fektetve, hogy azok legnagyobb vizsine is 2·50 m.-re fog esni a föld szintje alatt.

A csatornaszelvények 30/45, 40/60, 50/75, 60/90, 70/105, 80/120, 90/135, 100/150 és 120/180 cm.-es tojás és R=100 m. sugáru vályus körkereszt-szelvény. Anyaga kizárólag beton lesz. A legkisebb esés 2⁰/₁₀₀.

A megfelelő öblítésre 133 öblítőakna szolgál s az öblítés vízvezeteki vízzel fog történni.

A hálózatnak lesz egy vészkiömlője a Hatvan-utca végén a nagyobb záporok esetén a főgyűjtő tehermentesítésére.

A házi csatornák létesítése kötelező; a betorkolást azonban csak a város építheti. Az ürszékének vizöblítésével ellátása kötelező.

A csatornahálózat összes hossza 54,037 m. Ebből kész betoncsőből készült 4193 fm. s a helyszínén öntött betonmennység mintegy 12,000 m³. A csatornahálózat építési költségei kölcsön útján fedeztetnek s az amortizációs részleteket a háztulajdonosok telkük területe arányában fizetik. A város fizet évenként 20,000 kor. átalányt.

A vízkérdés városunk előjáróinak mindig sok gondot okozott. Feltalajvizeink a nagy szárazságban kiapadtak s közegészségügyi szempontokból is veszélyesek voltak.

Már 1839—40-ben megkezdik a mélyebb földrétegek kutatását s 1859-ben már 7 mélyfurású kutja van a városnak a Mester-, Hatvan-, Péterfia-, Miklós-, Csapó-, Szent-Anna- és Piac-utcákon. Ezen kutakból használatban van ma is még hat. 1869-ben 10 évre kutfurómestert szerződttetett a város 1600 frt évi fizetéssel.

A furás eleinte facsövekkel kisebb kovácsolt vaslemezcsövekkel történt 50—90 m. mélységig.

A kutak vizét már 1865-ben vegyelemzik, egy vegyelemzés költsége 15 frt volt, de 1869-ben Thamasy Károly és Muraközy Károly 10 frtéért vegyelemezték. Ma már ebben is olcsóbbak vagyunk.

A 80-as években a vízmosású furórendszer terjedésével városunkban is mind több mélyfurású kut létesített a 40—50 m. közti gyenge vízrétegre.

A feltárt felső vízrétegek azonban nem elégítették ki a mindinkább fokozódó igényeket, 1886-ban szerződést kötött a város Zsigmondi Bélával a nagytemplom előtt 300 méterig teljesítendő furásra. A város vezetői felszökő vizet óhajtottak nyerni a mély furásból s bár Zsigmondi 300 méterig igen bő vízrétegeket derített fel, mivel azok felszökő vizet nem adtak, a továbbfurást követelték s azt Zsigmondi természetesen garancia nélkül folytatta 830 m-ig, amidőn be kellett szüntetni a furást felszökő viz tekintetében eredménytelenül. A furást azonban felhasználtuk három felső bővizű rétegben a furócsövek kihatásával s vörösfenyőcső béleléssel a kut ma is használatban van.

Áldatlan munka volt ez s mindkét félnek, városnak és vállalkozónak sok keserűséget okozott, de mint aki a munka utolsó részletében résztvettem, tartozom azon kijelentéssel kitűnő kartársunknak, Zsigmondi Bélának, hogy őt ezen munka sikertelenségéért vádolni nem lehet, mert 118·00 m. tengerszin feletti magasságban felszökő vizet a mi vidékünkön nyerni nem lehet.

Ezen mély furás azonban nagy tanulság volt azok előtt, kik városunk vízkérdését megoldani feladatukul tűzték, kétségtelenül igazolta ez a furás, hogy a 90—140 m. mélységig két hatalmas vizbiró réteg van, mely két réteg a város alacsonyabb fekvésű részén a földszint felé feladja vizét.

Később több mély furás a város déli, északi s keleti részén igazolta ezen rétegeket.

Vízszükségletünk ellátására ez idő szerint 34 darab közkut szolgál, melyek közül 8-nak a mélysége 85—96 m. s a többi 40—50 m. közt van.

A város tulajdonát képező beltelkeken van a városnak 129 darab mélyfurású kutja, legnagyobb részben 45—50 m. mély.

A kutak vízének jósága hivatalos vegyelemzés útján állapították meg.

Az általaj ezen vizrajzi viszonyainak ismerete alapján tettem meg javaslatomat 1896-ban a vízvezeték kérdésének előkészítésére.

Előterjesztésem alapján felkérletett 1898-ban a m. kir. vízépitési igazgatóság közegészségügyi mérnöki osztálya a vízvezetési előmunkálatokra.

A vizszerző telep céljaira a kijelölt ugynevezett nyulalapon két próbakut létesített 160 méter mély furással. Mindkét fúrás a közegészségügyi mérnöki osztály vezetése és felügyelete alatt tartós és állandó szivattyúzásnak vetetett alá, mely kétségtelenül igazolta, hogy mindenik kut egymástól függetlenül s állandóan képes másodpercenként 8—10 liter vizet szolgáltatni. A kutak egymástól távolsága 186-00 m.

Ezen munkálat alapján elkészítetvén az előterv; törvényhatósági bizottságunk ezen előtervek alapján 1901-ben elhatározta a vízvezeték létesítését, megszavazott 1.300.000 koronát az építési költségekre s elrendelte a végleges terv elkészítését.

A végleges terv elkészülvén, azt 1906-ban törvényhatósági bizottságunk elfogadta s elrendelte első sorban a vizszerző telep létesítését, kimondván, hogy míg a vizszerzőtelep 30 napi állandó szivattyúzással be nem igazolja a napi 5000 m³ vízszükséglet állandó termelését, addig a csatornázás és a vízvezeték többi munkálatai meg nem kezdhetők.

A vízvezeték tervének főtételei a következők: A város régi belterületén lakó 50.000 lakosra fejenként 100 liter napi fogyasztás vétetett fel s így a napi szükséglet 5000 m³-ben van megállapítva.

Annak előrebocsátásával, hogy vízvezetési szabályzatunk értelmében a fogyasztás kizárólag vizórán keresztül történhetik s a fogyasztás csak részben kötelező, a fenti mennyiséget, helyi viszonyaink ismerete alapján hosszú időre elégségesnek tartom; de városunk fejlődésének egyik legszebb bizonyítványául fogom tekinteni, ha a napi 5000 m³ víz már elegendő nem lesz.

Ezen vízmennyiség 10 drb mélyfurású kutból szerezetik és pedig másodpercenként 60 l. s így huszonnégy óránként 5184 m³ vízszolgáltatással. A 10 kuton kívül még két kut lesz tartalékban.

A vizet a központi szivattyútelep fogja 250, illetve 270 mm.-es fő csővezetéken a városi hálózatba szolgáltatni. A hálózat északi részén a nagyerdőn egy 54·6 m magas víztorony fog 1.000 m³ ürtartalmu medencével tartalékolni a nyomás kiegyenlítését szolgálja.

A csőhálózat összes hossza 60.095 m., melyben a magánvezetékek beszámítva nincsenek. A magánvezetéseket

a vizóráig a város készített a háztulajdonos költségén. A hálózatban mintegy 100 m távolságokban tűzcsapok s 200 m-es körzetben összesen 30 közkut van tervezve.

A vízhasználat csak részben kötelező, t. i. az élelmezéssel kapcsolatos üzletekben, ipartelepeken, közegészségügyi intézményekben s 500 K évi bérjövödelmet hajtó telkeken. Aki a vízvezeték bevezetni nem kötelesek s nem vezetik be, a közkut használatára vannak utalva, szabályrendeletileg megállapított módozatok mellett. A víz alapára m³-enkint 16 fillér lesz; ipari és öntözési célokra 12 fillér s 10.000 m³-nél nagyobb évi fogyasztásnál leszállítandó 10 fillérre. Aki be nem vezet telkére a vízvezeték, az a közkut használatáért szobánként és évenként 2·50 K vízdiót fizet.

Ezen vízdiókból befolyó jövedelem s a városi házipénztár által fizetendő 45.000 korona általány fog szolgáltatni a kölcsön útján fedezendő építési költségek kamatai és törlesztési részleteinek s az üzemköltségeknek fizetésére.

A vízvezetési kutak furása versenytárgyalás útján biztosított s a mai napig készen van 8 kut teljesen s kettő munkában van.

A kutak szivattyúzásánál megállapítottuk, hogy 8 mpl viz kiemelésénél 7 m-nél nagyobb depresszió nem lesz. Szivattyútelepünk 11—12 m depresszióig fog dolgozni, tehát kétségtelen, hogy 6 mpl viznél sokkal többet is képesek leszünk szolgáltatni.

Közvilágításunk 1863-ig olaj- és petróleumlámpákkal történt. A közvilágítási költség 1862-ben 7587 forint 92 krajcár volt.*

Városrendezési szempontból megemlítendő, hogy városunk általános szabályozási terve több mint 10 éves tárgyalás után a folyó évben fogadtatott el törvényhatósági bizottságunk által s ezidő szerint a belügyminisztériumban van jóváhagyás végett. Ezen most elfogadott s már 4-ik szabályozási tervünk a minisztérium intencióinak megfelelően lévén összeállítva, jóváhagyását bizton reméljük.

Szabályozási tervünkkel egyidejűleg állapítottuk meg új építési szabályrendeletünket, mely hivatva van városrendezésünknek és magánépítkezéseinknek modernebb irányt adni. Ez is jóváhagyás előtt van a belügyminisztériumban.

Városrendezési céljainkat szolgálja szépitési és kisajátítási alapunk, mely az ingatlan forgalomra szabályrendeletileg kivetett járulékokból nyeri a jövedelmet s ezidő szerint állása 378.494 K.

Magánépítkezéseink az utóbbi évek sztrájkjai és az építkezés elfajulása folytán nagyon csökkentek s most már érezhető a lakásszükség.

Közegészségügyi intézményeink közül megemlítendő városi közkórházunk, mely 1892-ben épült 220 betegre 597.000 K költséggel Gerster Kálmán műépítész terve szerint. Ma már bővítési tervén dolgozunk, mely munkánkban az egyetem kérdése hátráltat bennünket.

Közbáráhidunk a városi mérnöki hivatal tervei szerint épült és 1898-ban átadott a közhasználatnak. Berendezése a mi speciális husfeldolgozási szokásaink folytán figyelmet érdemel. A közfogyasztásra szánt sertések is itt vágatnak s mivel nálunk a levágott sertések tulnyomó részét perzselik s csak igen kis rész kerül koppasztás alá, berendezésünk speciális.

Közbáráhidunknak Röck István készítette hűtő berendezése ammoniak-rendszerű gépekkel első volt az or-

* A világitási telepre vonatkozó adatokat Debreczeni Jenő ismertette.

szágban s közmegelegedésre szolgál. Hűtő berendezésünk gépei jéggyártásra is szolgálnak, gyártási képessége napi 40 mm.

A vágási statisztika a következő: levágás alá kerül évenként szarvasmarha és bivaly 12—20,000 drb, juh és bárány 10—13,000 drb, sertés 27—29,000 drb. A sertés-vágás növekvőben évenként 5—10%-kal.

A vágóhid bővítési tervét ez évben dolgoztuk ki s most van tárgyalás alatt. Előirányzat 360,000 korona.

Járványkórházunk 1892-ben és állategészségügyi, u. n. sintér-telepünk 1893-ban épült.

Régibb kulturális épületeink közül megemlítendő a református kollégium, a nagytemplom s a városi színház.

Ujabb középületeink közül figyelemre méltó építmények az állami főreáliskola, melyet a város építtetett 1893-ban 320,000 korona költséggel Meixner Ferenc tervei szerint; a királyi ítélő tábla, melyet szintén a város építtetett és butorozott be 703,110 korona költséggel, Wagner műépítész tervei szerint.

Nem a város által épített középületek közül megemlítendő a máv. felvételi épülete, Pffaf műépítész tervei szerint, a kir. törvényszék és járásbiróság épülete, a kereskedő társulat épülete a mintaszerű kereskedelmi akadémiával, a r. kath. főgimnázium, református felső leányiskola, r. kath. felső leányiskola, az izraelita hitközség szép temploma.

Megemlítem még, hogy óvodánk van négy, menházunk kettő.

Elemi népiskolánk száma a református és r. katolikus egyház használatában 21, összesen 64 tanteremmel. Tanyai népiskolánk van 12.

Laktanyánk van négy, kettő a közös hadsereg csapatai s kettő a m. kir. honvéd csapatok elhelyezésére.

A közös huszár laktanya három század, egy osztály és egy ezred törzseskadre elhelyezésére, a közös gyalogsági laktanya két század s két zászlóalj törzs elhelyezésére, a honvédhuszár laktanya 3 század, egy osztály s egy ezredtörzs, honvéd gyalogsági laktanyánk 3 zászlóalj, 3 zászlóalj törzs és egy ezredtörzs elhelyezésére szolgál.

Első laktanyánkat a Pavillon-laktanyát 1847/48-ban kezdtük építeni. Legújabb laktanyánk a közös huszár laktanya.

Van ezenkívül mintegy 300 átvonuló ember számára egy régi laktanyánk s egy barakunk. Tervben van még 400 emberre s 200 lóra baraképítés.

A városnak bent a belterületen több mint 100 épülete van, melyek közül:

a) a közigazgatás céljaira szolgálók leltári értéke	974,000 K
b) a jövedelmező épületek, bérházak leltári értéke	1,538,900 „
c) vendéglők és korcsmák értéke	749,900 „
jövedelmező épületek leltári értéke	2,262,115 K
d) egyházi és iskolai épületek	1,305,300 „
e) közművelődési és humanitárius épületek	1,649,800 „
f) katonai laktanyák	3,137,300 „
összes érték leltárunk szerint	8,353,515 K

Az évi fentartási költség ezen épületekre 93,000 kor.

Megemlítem e helyen, hogy a város tiszta vagyona az 1906. évi vagyommérlege szerint 47.145.188 kor. volt. Az adóssága ugyanazon mérleg szerint 12.409.078 kor. 20 fillér. A községi adó 1909. évre 18.5%-ban van előirányozva.

Városi mérnöki hivatalunk szervezeti szabálya 1891 óta ez évben már másodízben került revízió alá; alap-

szerkezetében azonban ma is az 1891. évi. Az ügykezelés három szakosztályban történik, ugymint az építkezési, közlekedési és csatornázási s földmérői szakban.

A hivatal személyzete ezidőszereint 6 tagból áll, egy főmérnök, egy építész, két mérnök, egy földmérő s egy építőmester. Van két napidijas rajzoló s egy iktató. A hivatali személyzet ma már kétségtelenül kevés, de a személyzet szaporítására a viszonyok nem alkalmasak. A vízvezetési és csatornázási művekhez azok szabályrendeletében külön személyzet van megállapítva, mely a mérnöki hivatalhoz oszthatik be.

A közigazgatási törvénynek már régen várt s felette szükséges revíziója során a városok közigazgatási műszaki szolgálatának rendezése Egyesületünknek egyik legfontosabb feladatát képezendi s bátorkodom az anyaegyesület vezetőségét ezen kérdés mielőbbi előkészítésére ez uton is felkérni.

A közigazgatás egyéb ágazatai a városok fejlődésére igen fontos munkát végezhetnek; de a XX. században már a városok fejlődésében közgazdasági kérdések mellett a műszaki kérdéseknek is tekintélyes szerep fog jutni és szükséges, hogy a műszaki munkák előkészítése és megállapítása modern műszaki fórumok által történjék.

Városi műszaki ügyeink fejlődése közönségünk konzervatív gondolkozása mellett kissé lassu, de biztos — és egészséges.

Ezekben igyekeztem hű képét adni műszaki ügyeink fejlődésének s most megköszönve türelmüket, kérem önöket, részesítsék városunkat továbbra is szíves jóindulatukban.

A társadalom békéje.

Elégedetlenség szállotta meg a lelkeket... Az élet ma már nem törekvés, hanem tülekedés... Emésztlő, a lelket eldurvító, a szívet minden ideálmustól megfosztó, a testet idő előtt megölő munkából áll az élet, melynek boronátlan utain haladva, millió és millió munkás reménytelenül néz a jövőbe. Mi lesz vele és családjával, ha megöregszik? Koldus kenyér vár reá és keserű könyvek, Ifjúságában, férfikora legszebb éveiben fáradhatatlanul dolgozik és mikor reszketni kezdenek a kezek, romlanak a szemek, elernyed a test és az az agyongyötört masina: a test felmondja a szolgálatot, nincs mire támaszkodnia. És ez a tudat még szomorubb, fájóbb, gyötrelmesebb és emésztlőbb a nehezen megszerzett kenyér gondjainál és leverőbb még az elmulás, a halál örök törvényénél is...

És mikor mindezeket látjuk, sőt érezzük, rögtön ítélőszékbe ülünk és a társadalmat tesszük felelőssé amián, hogy a dolgos kezek nem számíthatnak napesti munkájuk után derült öregségre, csöndes nyugalomra. Tüzet, kigyót-békát kiáltunk arra a társadalomra, melynek mindnyájan tagjai vagyunk és mint tagjai annak a nagy szervezetnek, nagyon is érezzük annak a szenvedők, nyomorgók és sorsüldözöttek körül kifejtett tevékenységét. A mi társadalmunknak nagy és érző szíve van... Meghallja a kezdődő nyomor első jajszavát, megérti a sorsüldözött első könnyeit és nem hagyjuk, ha kimondjuk, hogy a társadalom folyton nyitott erszénnyel jár és az első szóra szívesen rakja le filléréit a humanizmus oltárára. Munkája sohasem szünetel, irgalma nem fárad el, szeretete

állandó nap, mely sugárkévéivel felszárítja a szenvedők könnyeit.

Nézzük csak a mi társadalmunkat! Nap-nap után végzi fonséges munkáját és dicséretére legyen mondva, nem a külszinre dolgozik, hanem benső érzését követi, aki irgalmasságot gyakorol. Sőt nagyra becsülöm a mi városunk népének egy részét, mely soha és semmire sem ad, már csak azért is, mert van ereje nyiltan kimondani, hogy nem ad. Az ilyen összeszorított marku emberekkel legalább tisztában van ugy a társadalom segítségére szoruló, mint segítséget adó népe. Természetesen, ily módon a társadalomnak mindig csak egy része nyul a zsebébe, a másik rész pedig vagyont gyűjt más célokra és nem az irgalmasság gyakorlására. Allításaim igazolására felhozhatnám a humánus és kulturális intézetek fentartóit. Évről-évre ugyanazon névsorral találkozunk. Ezeknek valóságos adó a jótekonyság. És csodálatos, hogy ezek a jókedvű adakozók nem annyira a föld és vagyon uraiból állanak, hanem a szegényebb középosztályból, vagyis azokból, akiknek önmaguktól kell azt megtagadni, amit közcélokra adnak. Nem nagyitok, ha azt mondom, hogy középosztályunk százszor többet áldoz emberbaráti célokra, mint a dus vagyonnal megáldott földi Istenek.

Valahol, egy francia író munkájában azt olvastam, hogy az embereket mindenre tanítani kell, még az emberszeretetre is. Akkor nem hittem ezen igazságban. most vallom fennhangon. Hozzá kell férni a szívekhez és vagy a nyomor sötét színű lefestésével, vagy az emberi hiúság felkeltésével, vagy más külső és belső okokkal kell az emberszeretetet felkölteni és a lelkeket cselekvő szeretetre indítani. Vagyis az önösséget üzzük ki a szívünkől és helyezkedjünk az altruizmus bázisára. Ne keveseljük a magunk vagyonát, míg szegényebbeket látunk és égre emelt arccal ne jajongjunk, míg könnyes szemekkel látjuk sirni az emésztő nyomor szerencsétleneit...

Kimüvelődött elménk, szívünk azonban sok tekintetben üres maradt. Magunk lakunk abban vágyainkkal, elérhetetlen törekvéseinkkel, leszorítva lakásunkat az önösség erős zárjával... És míg hiu dolgokra, az elmék megtévesztésére, öncélunk elérésére, látszólag és hamar elmuló dicsőségünkre, címek megszerzésére, meg nem érdemelt nemeség megszerzésére, mosolyra indító cafrangok viselhetésére semmi pénzt, semmi igyekezetet nem sajnálunk, sőt térdre omolva, emberi önérzetünk kisebbitésével is megszerzünk hajlongva, kérve, könyörögve, hatalmasok előtt görnyedezve, addig a mások érdekében hamar megsántulunk és a legtöbb esetben sajnálkozással mentjük ki magunkat oly dolgokban, melyeknek sikerét egyesek tőlünk várták, erszényünktől remélték...

És mikor elnézem az emberek tülekedését, harcát az étellel, embertársainkkal és nem ritkán önlelkükkel, nem csodálom, ha a kevésbé fegyelmetelt elmék tulhajtott követeléseikkel zavarják meg a társadalom békéjét. Nem csodálkozom, mert nevelési rendszerünk szüli az emberek elégedetlenségét. Nem nevelődünk a kötelességek teljesítésében, hanem uton-utfélen az elégedetlenséget szívjuk magunkba. Az igények félelmetesen növekednek és a ki nem elégíthető igényeknél a társa-

dalomnak nincs veszedelmesebb ellensége. Mérsékeljük igényeinket és elmulik irigységünk azok iránt, kiket végzetük dus vagyonnal és jó móddal látott el, Ne ábrándokért hevüljünk, hanem a kenyérért, a megélhetésért dolgozzunk a tisztas munkatér ezer meg ezer utain. Ne higyjünk a népámitóknak, kik a szegénység könyvtől ázott rongyait tartják az elégedetlenek szemei elé, ők azonban a szegény munkás ember filléreiből palotákban laknak és pezsgőt isznak. Ezek a népámitók a megölői a társadalmi békének, mert maguk sem hiszik kába tanaiknak teljesedését, de azért azoknak hirdetését a maguk zsebére hasznosnak tartják.

Mint fentebb említettük, a társadalom betegségének gyógyítására sokat áldoz a társadalom egészségesebb része, de azon nagy problémák megoldására, melyek a társadalom csöndes életét, de mindazonáltal áldásthözó munkásságát minden vonalon biztosítanák, erre a nagy munkára az államnak kell gondolnia. A szocializmus terjedése nem annyira a jelen elégedetlen szelleméből magyarázható meg, hanem abból a félelemből, mely a munkás lelkét eltölti arra a gondolatra, hogy mi lesz vele, ha megöregszik... Vagyis a jövőt látja sötétnek és vigasztalan, csillagtalan éjszakának. Eszébe jut munkaképtelensége, öregsége, esetleg elbénuló tagjai és mivel nem lát semmi biztatót. törvénytelen, meg nem engedett eszközökkel és a társadalmát fenyegető mozgásával igyekszik a maga valódi, vagy képzelt érdekeit védelmezni.

A szocializmus orvosa csakis az állam lehet vagy a munkásbiztosítás, vagy elaggott munkások menedékházainak építése, berendezése által. Tesületek, egyletek, városok, ha még oly gazdagok is, erre a békementő, humánus munkára nem elégsek. És ha meggondoljuk, hogy van pénzünk, mert hiszen a csillogó, fegyveres békét fenntartó militarizmus milliárdokat nyel el, önkénytelenül eszünkbe jut, hogy mennyi nyomort szüntethetnénk meg, mennyi dolgos, munkás ember jövőjét biztosíthatnánk csak századrészával is annak, amit olyan célokra kell adnunk, mely senkit sem boldogít, de milliókat megszorít...

Csonka volna elmefuttatásunk, ha a társadalom egy részének elégedetlenségét vissza nem vezetnénk a hitélet hanyatlására is. Adj hitet az embernek és rávezetheted a megelégedés útjára, — mondja korunk egyik nagy szelleme... Egyházak és iskolák ujjá nevelhetik népünk sokszor ferde gondolkodását és visszaterelhetik ahhoz a forráshoz, hol a megnyugvás fakad.

Meg kell tennünk mindent a forrongásban levő kedélyek lecsendesítésére és a legcsekélyebbnek látszó eszközöket is felhasználni a társadalom meg-lazult békéjének helyreállítására...

Oberon.

A jog- és pénzügyi bizottság ülése.

A jog- és pénzügyi bizottság pénteken délután ülést tartott, melyen a novemberi közgyűlés egy-két érdekes tárgya került megvitatásra.

Fél négy órakor nyitotta meg az ülést Vecsey Imre elnök, ami után áttért a bizottság a tárgysorozatra. A debreczeni első sertésvágó-társulat Degenfeld-téri telkét

és épületét 50 ezer korona árért megvételre ajánlja fel. A bizottság javasolja a telek megvételét.

Dr. Vajda József beadványt intézett a városhoz a debreczeni építő részvénytársaság nevében, hogy részvényeket jegyezzen a város is. A részvénytársaság 500 ezer korona alaptőkével alakul s célja, hogy Debreczenben bérházakat s más közhasznú épületeket (szálloda, fürdő stb.) létesítsen. A jog- és pénzügyi bizottság nem javasolja a közgyűlésnek a részvények jegyzését.

A jog- és pénzügyi bizottság a megvételre felajánlott Széchenyi-utca 38. sz. házat 60 ezer koronaért javasolja megvenni.

Pozsony vármegye átiratot intézett Debreczen városához, hogy feliratát, mely az automobilon és motorok közlekedésének szabályozására vonatkozik, pártolja a város. A jogügyi bizottság elhatározza, hogy hasonlított feliratot intéz a képviselőházhoz, egyben pedig felhívja a városi tanácsot, hogy a főkapitány útján intézkedjék a helyi automobil és motor közlekedés megrendszabályozására.

A kisvasutból villamos.

Vecsey Imre előterjeszti a kisvasutnak villamos vasúttá való átalakítására vonatkozólag beszerzett iratokat.

Tüdős János dr. javasolja, hogy a város és a helyi vasut közt fennálló szerződéseket nyomassák ki és osszák szét a bizottság tagjai közt.

Aczél Géza indítványozza, hogy bizzák meg a tanácsot a dolog előkészítésével.

Komlóssy Arthur ajánlatosnak tartja, hogy ebben az ügyben eddig történt tárgyalások aktáit szedjék össze és rendezzék, hogy a további lépéseket ezeknek az alapján tegyék meg.

Tüdős János dr. ellene van a halasztásnak. Szükségesnek tartja, hogy minél előbb megkezdjék az előmunkálatokat.

A bizottság ezután kimondja, hogy felhívja a szakreferenst az előiratok áttanulmányozására és a szükséges iratok kinyomattatására.

A téglavető eladása.

A régi városi téglavető lakosai beadványban kérik a várost, hogy a téglavető egész s általuk lakott területet 33 ezer koronaért adja el nekik. Aczél Géza főmérnök ellenzi az eladást. Ezzel egy rendetlen s a várostól messze fekvő falu alakulására adna alkalmat, ami súlyos közigazgatási terheket róna a városra. Javasolja, hogy inkább hivatkozik arra, hogy egy sereg szegény ember existenciája forog kockán. Ha onnan kitelepítenék őket, tönkremennek, mert ezek némelyike 50—60 esztendeje lakik ott és építkezett is. A bizottság végre úgy határoz, hogy a terület elidegenítését nem javasolja, de az ott lakó szegény emberek érdekeire való tekintetből az ügyet tanulmányoztatja.

Ezután áttér a bizottság a tűzkár elleni önbiztosítás dolgaira. Tüdős János dr. javasolja, mondja ki a bizottság, hogy elvileg elfogadja az önbiztosítás eszméjét és bizza meg a tanácsot, hogy szakértők közbejöttével tervezetet dolgozzék ki. A bizottság a javaslatot elfogadja.

Vita egy parcellázás körül.

Zádor Lajos és társai az Olajútó mögött fekvő földterületük parcellázásának engedélyezését kérik. A

parcellázást hajlandók az új, de még jóvá nem hagyott szabályozási terv szerint eszközölni, de kívánják, hogy az utcák nyitásánál előálló terület elvesztéséért rekompenciát adjon a város, úgy, hogy a három hold és 780 négyszögöl utcanyitásra fordítandó terület összegét térítse vissza a város, ölenként 3 koronájával.

Bacsó Dezső dr. hivatkozik arra, hogy parcellázások engedélyezésénél mindenütt kikötik, hogy utaknak, sőt közintézményeknek is szükséges területeket a tulajdonos ingyen engedje át. Javasolja, hogy az ügyet vegyék le addig a napirendről, amíg az építési szabályrendeletet jóvá nem hagyják. Aczél Géza a parcellázás engedélyezése mellett van. — A bizottság elfogadja Bacsó dr. indítványát. Ezzel az ülés véget ért.

Hirek.

— **A polgármester értesítése.** Értesitem, hogy legközelebbi bizottsági közgyűlésünkön névszerinti szavazással hozandó határozat végett a városi tanács által beterjesztve leend: 1. A Stenczinger-féle ház megvétel (névszerinti szavazás második ízben). 2. A Rákóczi-utca 41. számú telek végében levő városi telek elidegenítése (névszerinti szavazás második ízben). 3. A Bethlen-utca 39. számú házastelek megvétel (névszerinti szavazás első ízben). Debreczen, 1908 november hó 8. Kovács József, polgármester.

— **Gyászünnepe.** A tiszántúli református egyházkerület volt püspöke b. e. Hegymegi Kiss Áron emlékére Debreczenben, az 1908. november hó 16-án délután 4 órakor, a főiskolai diszteremben tartandó gyászünnepe az egyházkerületi rendező-bizottság által kiadott program keretében így folyik le: 1. Az egyházkerületi közgyűlés tagjai, a testvér-egyházkerületek küldöttei, a különböző hatóságok képviselői, a vidékről és Debreczen városából való férfi-vendégek s a főiskolai tanárok a kollégiumi kistanácsteremből s esetleg, ha itt nem férnének el, az akadémiái és tanítóképzőintézeti igazgatóságok s a theologiai dékáni hivatal helyiségeiből, a rendezőség által adandó felhívásra d. u. 4 órakor bevonulnak a diszterembe s elfoglalják ott az emelvényel szemben levő s a tőle keletre eső széksorokat. 2. A gyászoló család tagjai s a női közönség már $\frac{3}{4}$ órakor bevonulván a diszterembe, az emelvénytől nyugatra eső széksorokat foglalják el és pedig a családtagok a két első sort, a vendég urnők pedig a többi széksorokat; az esetleg itt fennmaradandó helyek a férfi közönség rendelkezésére állanak. 3. A terem elején levő üres állóhelyek s a nyugati karzat az akadémiái ifjúság, a tanítóképzőintézeti III. és IV. osztályok növendékei által foglalhatók el. 4. A főiskolai énekkar a keleti karzatot foglalja el. Szolgáljon az érdeklődő közönségnek tudomásul, hogy a diszteremben 200 ember számára lehet ülőhelyről gondoskodnom. Debreczen, 1908 november 10. Csiky Lajos, megbízott rendező.

!! MEGJELENT !!

□ A VÁROSI TANÁCS KIADÁSÁBAN □
**DEBRECZEN SZAB. KIR.
VÁROS ÉRVÉNYBEN LÉVŐ
SZABÁLYRENDELETEI-
NEK GYŰJTEMÉNYE.**

Az 564 oldal terjedelmű vaskos kötet ára
2 KORONA.

Kapható a városi könyvnyomda-vállalat irodájában. **Kossuth-utca, városház-épület.**

3607/1908. eln.

35,652
1908. sz.

Magy. kir. államvasutak üzletvezetőség Debreczen.

Versenytárgyalási hirdetmény.

Debreczen szab. kir. város törvényhatósági utainak fentartásához és továbbépítéséhez 1909. évi január hó 1-től 1914. évi december hó 31-ig terjedő hat éven át szükséges kő- és kavics anyagok szállításának és az esetleg szükséges burkolatok építésének biztosítására folyó 1908. évi november hó 28-án délelőtt 11 órakor zártajánlati versenytárgyalás tartatik.

Ajánlatok csakis a kiadott ajánlati űrlapon tehetők, s öt pecséttel lezárt borítékban nyújtandók be 1908. évi november hó 28-án délelőtt 10 óráig a polgármesteri hivatalban.

Az ajánlat borítékán következő felirat alkalmazandó:

„Ajánlat Debreczen sz. kir. város törvényhatósági utainak kőszállítási és burkolati szükségletére“.

Minden ajánlattevő köteles ajánlatához 1500 K-t bánatpénzül készpénzben, vagy óvadékképes értékpapírban folyó 1908. évi november hó 27-ének déli 12 órájáig a városi pénztárnál letenni s a letéti-jegyet ajánlatához mellékelni.

Minden ajánlattevő köteles az általa ajánlatba hozandó kőből minden kiírt alakzatnak megfelelően legalább 1—1 minta darabot saját pecsétjével ellátva folyó 1908. évi november hó 27-én déli 12 óráig a városi mérnöki hivatalba (Simonffy-utca 2/b. II. emelet) beszállítani s a minta darabok átvételéről a hivatal által kiállított elismervényt ajánlatához csatolni.

Csakis hazai bányákban termelt kőanyag ajánlható.

Azon ajánlattevők, kik a Debreczen sz. kir. várossal ily vállalati összeköttetésben ez idő szerint nincsenek, kötelesek szállító képességüket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonyítványaival igazolni, melyhez bányatelepük tartozik.

Azon ajánlatok, melyek ezen hirdetménynek, vagy a vállalati feltételeknek nem felelnek meg, vagy a kitűzött határidőn túl adatnak be; távirati s utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A beérkezendő ajánlatok folyó 1908. évi nov. hó 28-án délelőtt 11 órakor a városház kistermében nyilvánosan bontatnak fel.

A vállalati feltételek, melyek a vállalat tárgyát képező kőszállításokat és burkolási munkákat felsorolják, a hivatalos órák alatt a városi mérnöki hivatalban (Simonffy-utca 2/b. II. emelet) 1 koronáért megszerezhetők.

Az ajánlati űrlapok ugyanott díjtalanul adatnak ki.

Ajánlattevő ajánlatával mindaddig kötelezettségben marad, míg az ügyben véghatározat hozatik.

A város fenntartja magának a jogot, hogy a beérkezendő ajánlatok közt szabadon választhasson, vagy azok mellőzésével a szállítás és munkákat más uton biztosíthassa.

Kelt Debreczen sz. kir. város polgármesteri hivatalától 1908. évi november hó 3-án.

Kovács József,

polgármester.

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. államvasutak debreczeni üzletvezetőségének 1909., esetleg a következő 1910. és 1911. években, pályafentartási célokra, faanyagokra lesz szüksége, melyeknek biztosítása végett nyilvános pályázatot hirdet.

A jövő 1909. évben körülbelül az alább felsorolt fákra lesz szüksége, a következő években szükséges faanyag mennyisége, a szállítási évet megelőző őszén közöltetik szállítóval, mely az alábbi mennyiségnél korlátlanul nagyobb, vagy kisebb is lehet.

erdei fenyő deszka pályafentartási célra	2·5 köbméter
jegenye „ „ „ „	210·0 „
luc „ „ „ „	2·0 „
ugyanaz, de légszáraz állapotban	16·5 „
szélmetszetten fenyő deszka	105·0 „
metszett jegenye fenyőfa 12 mtr. hossz	315·5 „
faragott tölgyfa bezárolag 4 mtr. hossz	264·0 „
ugyanaz, de légszáraz állapotban	23·5 „
faragott tölgyfa 4, bezárolag 7 mtr. hossz	213·5 „
ugyanaz, de légszáraz állapotban	31·5 „
faragott tölgyfa 7, bezárolag 9 mtr. hossz	1·0 „
metszett tölgyfaléc	5·0 „
metszett fenyőléc	54·0 „
metszett jegenye fenyő palló	142·0 „
ugyanaz, de légszáraz állapotban	7·0 „
metszett lucfenyő palló	1·5 „
ugyanaz, légszáraz állapotban	1·5 „
tölgyfa palló	87·5 „
ugyanaz, légszáraz állapotban	12·5 „
tölgyszálfa egyenes, hántva	24·5 „
fenyőszálfa	53·0 „

Az 1909. és esetleg 1910. és 1911. években szükséges faanyagok ugyanazon év április hó végéig szállítandók be.

A debreczeni üzletvezetőség kiköti, hogy a fentebb közölt, vagy a következő évekre megrendelendő mennyiségeknél 10% többet, esetleg kevesebbet vehessen igénybe.

As szállításnál irányadók a 122,291—96. számú általános, valamint a pályafentartási fák szállítására vonatkozó 35,334—908. számú különleges szállítási feltételek.

A pályázati feltételek alapján készült ajánlatok legkésőbb 1908. évi november hó 30-ik napján déli 12 óráig nyújtandók be a debreczeni üzletvezetőség I. általános osztályánál, a bánatpénz pedig 1908. november hó 29-én déli 12 óráig teendő le az üzletvezetőség debreczeni gyűjtőpénztáránál.

A pályázati feltételek és méretjegyzékek mindenik üzletvezetőségnél megtekinthetők, a debreczeni üzletvezetőségnél díjtalanul megszerezhetők.

Az általános szállítási feltételek, valamint a p.-fentartási fák szállítására vonatkozó különleges feltételek mindenik üzletvezetőségnél megtekinthetők, de készpénz fizetés ellenében (50 illetőleg 20 fillérért) az igazgatóság budapesti nyomtatványtáránál Andrassy-ut 73—75. sz. a. szerezhetők meg.

Határidőn belül érkezett és bánatpénzzel ellátott ajánlatok fogadtatnak el tárgyalás alapjául, elkésett, vagy táviratilag tett ajánlatok nem vétetnek figyelembe.

A m. kir. államvasutak üzletvezetőség Debreczen.

(Utánnnyomás nem díjaztatik)